

Dokumentin sisältö

OSA I JOHDANTO JA VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VIIME VUOSINA

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017-2021

- 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 6 Hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7 Suunnitelman laatijat
- 8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I JOHDANTO JA VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VIIME VUOSINA

Johdanto

Kunnan tehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Lisäksi kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laaja hyvinvointikertomus, jonka lisäksi kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Laaja hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Sen avulla saadaan koottua yhteen eri toimialojen edustajien näkemykset ja yhteiset tavoitteet. Pudasjärvellä laajaa hyvinvointikertomusta valtuustokaudelle 2017 - 2021 on valmisteltu poikkihallinnollisessa ja sektorirajat ylittävässä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijatyöryhmässä (HYTE-ryhmä) helmikuusta 2019 kesäkuuhun 2020. Syys-lokakuussa 2020 se on kiertänyt hyvinvointi-, elinympäristö- sekä yhteisöllisyysvaliokunnissa lausuntokierroksella. Kaupungin johtoryhmä käsitteli kertomusta tammikuussa 2021, jonka jälkeen kertomusta käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksissa tammi- ja helmikuussa 2021. Kaupunginvaltuusto hyväksyy laajan hyvinvointikertomuksen 18.2.2021.

Laajan hyvinvointikertomuksen I-osa sisältää lähivuosien hyvinvointikehityksen tarkastelua. II-osa koostuu valtuustokauden 2017 - 2021 hyvinvointisuunnitelmasta. III-osassa kerrotaan laajan hyvinvointikertomuksen käsittelyprosessista kaupungin eri tahoilla.

Valtuustokauden 2017 - 2021 hyvinvointisuunnitelman painopistealueiksi on valittu seuraavat:

- Kaupungin talouden tasapainottaminen
- Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
- Ikäihmisten elämänlaadun turvaaminen
- Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon

Lisäksi on kehitettävä mittareita ja tiedonkeruuta, joiden avulla pystytään laajentamaan hyvinvoinnin seuraamisen ja edistämisen tietopohjaa erityisesti työikäisten ja ikäihmisten osalta.

Edellisen valtuustokauden hyvinvointikertomuksessa 2013 - 2016 määriteltiin, että valtuustokauden 2017 - 2021 vuosittaisten raporttien sekä laajan hyvinvointikertomuksen aikataulut palvelisi kunnan toiminnan vuosittaista suunnittelusykliä. Tähän tavoitteeseen ei ole päästy. Valtuustokaudella 2021 - 2025 hyvinvointisuunnitelman, vuosiraporttien ja lopulta laajan hyvinvointikertomuksen valmistumiseen paneudutaan aiempaa määrätietoemmin, jotta näiden työkalujen ohjausvaikutusta päästäisiin Pudasjärvelläkin hyödyntämään.

Väestön hyvinvoinnin kehitys viime vuosina

Vuoden 2016 lopussa Pudasjärvellä oli 8187 asukasta.

Väestön sairastavuusindeksi Kansaneläkelaitoksen sairastavuusindeksillä mitattuna samana vuonna oli 141. Indeksillä mitattuna kolmeen tilasto- ja rekisterimuuttajaan: kuolleiden osuuteen väestöstä, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen 16 - 64-vuotiaista ja erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuuteen väestöstä. Indikaattori ilmaisee kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon, joka ilmoitetaan luvulla 100.

Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevasta mediaanitulosta. Pudasjärven asukkaista vuonna 2017 pienituloisia oli 19,6 %.

Pudasjärven kaupunginvaltuusto päätti työstää konsermitasoisesta kaupunkistrategian keväällä 2017 aikana siten, että uudet valtuutetut pääsevät toteuttamaan uusia päälinjauksia heti valtuustokauden alusta alkaen. Pudasjärven kaupungin kilpailustrategiaksi valittiin kasvustrategia ja se valmistui vuonna 2017 erittäin myönteisessä hengessä kaupunginhallituksen asettaman strategiatyöryhmän toimesta sekä useissa eri tilaisuuksissa valtuuston, yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Pudasjärven kaupungin väkiluku jatkoi laskua vuonna 2019. Syntyvyyden väheneminen ja kuolleisuuden enemmisyys suhteessa syntyneiden määrään pitävät väestökehityksen edelleen negatiivisena. Kuntien välinen nettomuutto on kolmena aiempaan vuonna kehittynyt parempaan suuntaan suhteessa pitkän ajan trendiin. Tässä luvussa on konkreettisesti näkynyt onnistunut työ Pudasjärvellä toimivien lapsiperheille suunnattujen palvelujen kehittämisessä.

Jo useampana vuonna varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa olevien lapsien määrä on ollut kasvava, joskin nyt hieman tasaantuen. Kasvustrategiasta poikkeava toteutunut kehitys edellyttää kuitenkin väestökehityssuunnitelmien uudelleen arviointia vuoden 2020 kuntastrategian päivitystyössä.

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI:n koostamasta Pudasjärven kuntakortista näkyy tiivistettynä asukkaiden hyvinvointiin vaikuttavaa kehitystä viime vuosilta. <https://kuntakortti.robomist.com/pdf/Pudasj%C3%A4rvi.pdf>

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

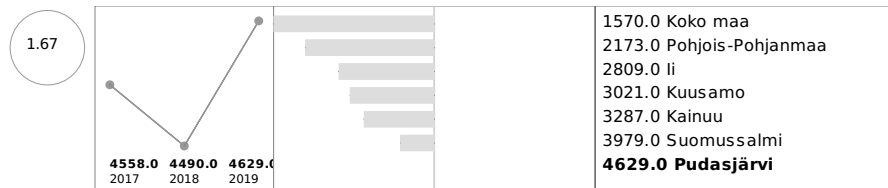
Valtuustokausittaisen eli laajan hyvinvointikertomuksen valmistelu alkaa väestön hyvinvoinnin kehityksen tarkastelulla. Tarkastelu toteutetaan kansallisesti määriteltyjen indikaattoreiden ja omien indikaattoritietojen avulla. **Toimintaympäristöä** kuvaavat talous- ja elinvoimaindikaattorit ovat omina kokonaisuuksinaan. **Väestöryhmittäiset** indikaattorit on jäsennetty kolmeen osaan (Hyvinvointi; Kunnan palvelut; Talous). Näistä hyvinvointia kuvaavat indikaattorit on luokiteltu **hyvinvoinnin ulottuvuuksien** mukaisesti kolmeen eri teemaan (Elämänlaatu ja osallisuus; Opiskelu, työ ja toimeentulo; Turvallisuus, asuminen ja ympäristö). **Palvelu- ja talousosiot** on jaoteltu palveluittain.

TALOUS JA ELINVOIMA

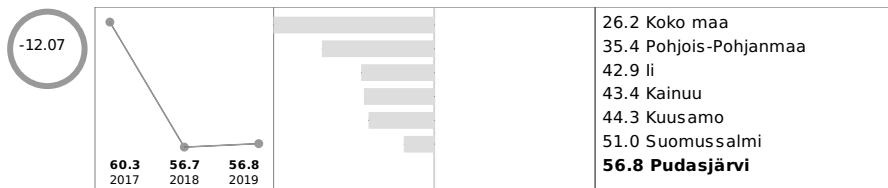
Talous

Tulot

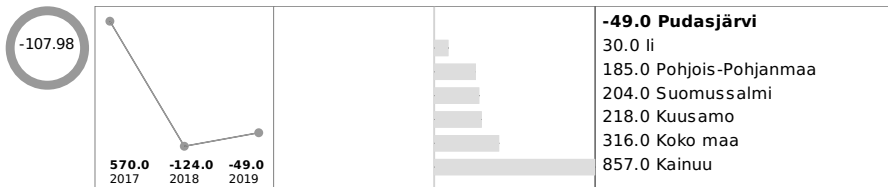
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

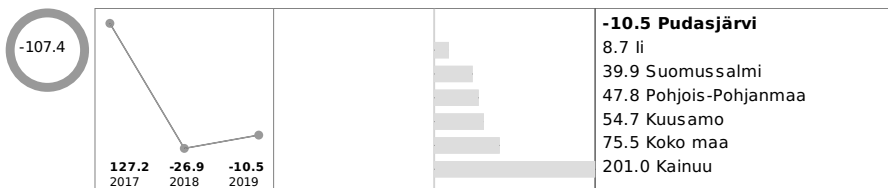
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

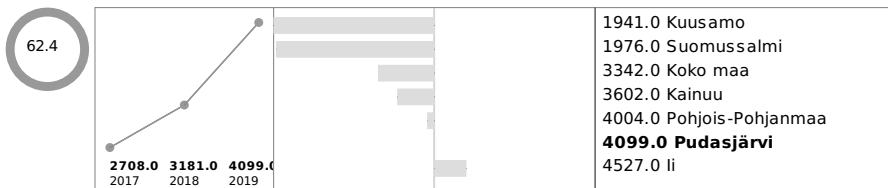
Vuosikate, euroa / asukas

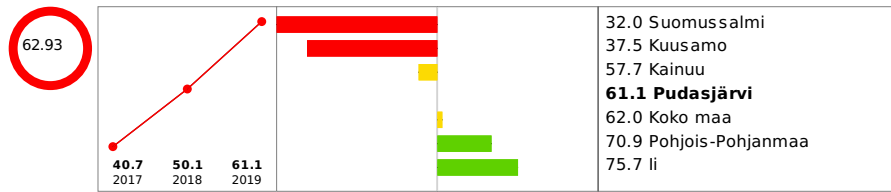
Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

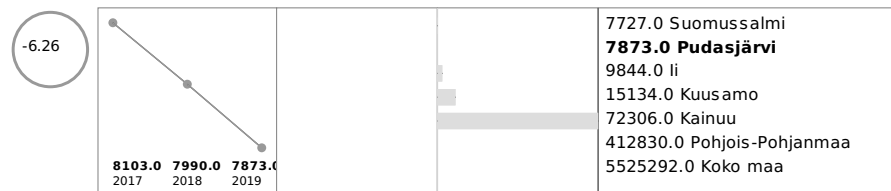
Verotulot, euroa / asukas

Elinvoima

Väestö

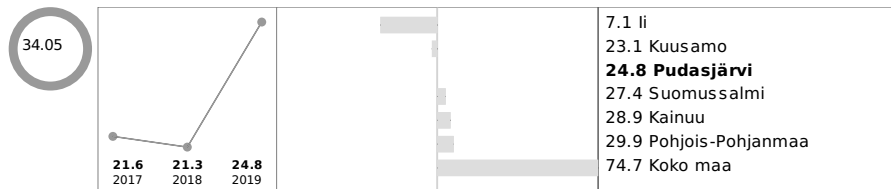
Väestö 31.12.

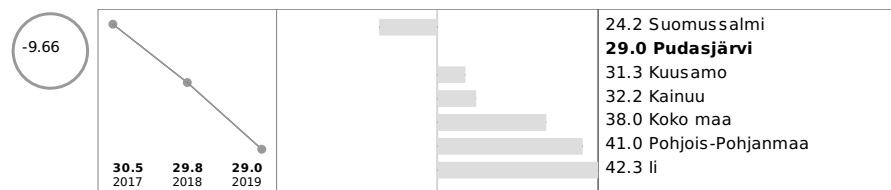
Huoltosuhte, demografinen

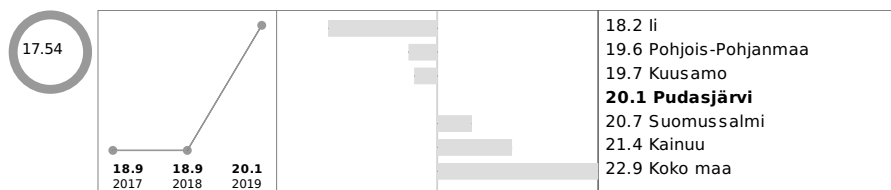
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

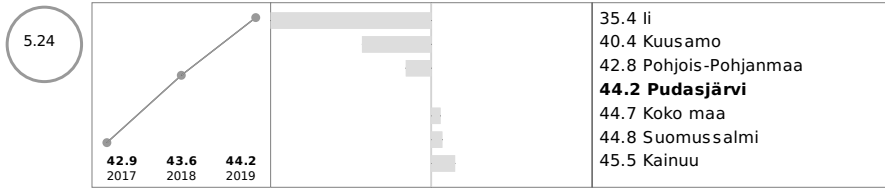
Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

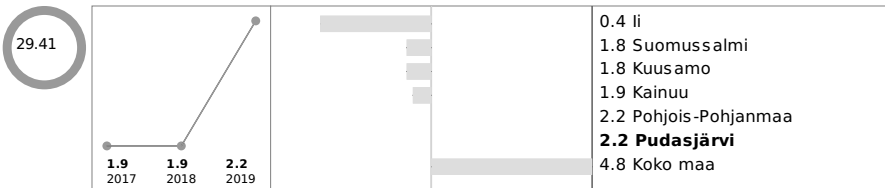
Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

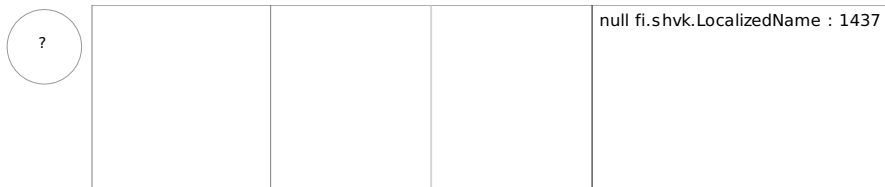
Koulutustasomittain

Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

Väestöennuste 2030

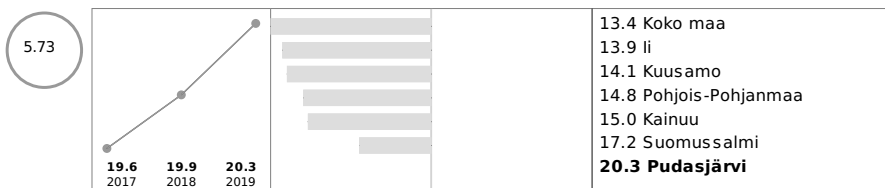

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

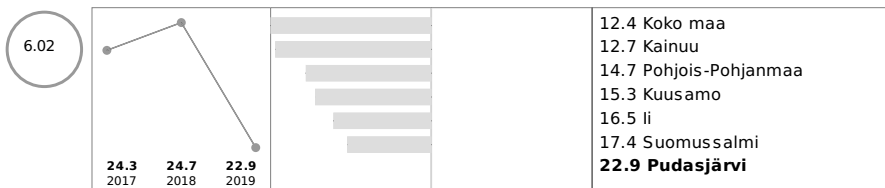

Elinvoima

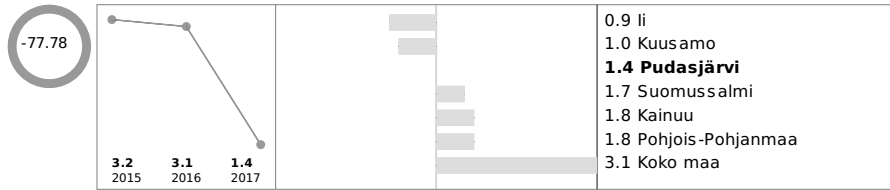
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

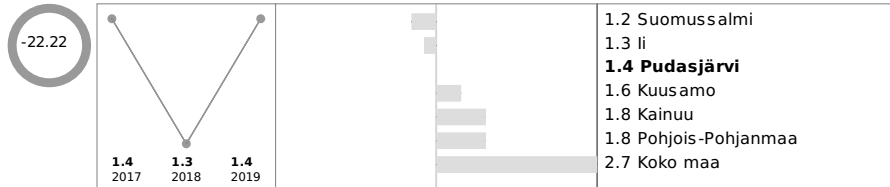
Lasten pienituloisuusaste

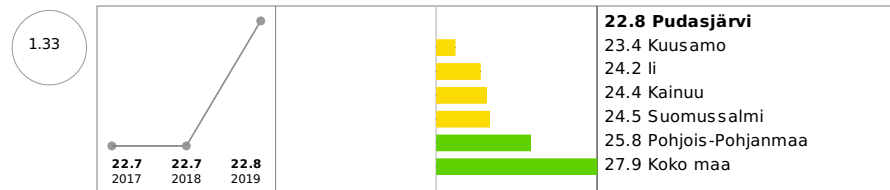
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavikäisestä väestöstä

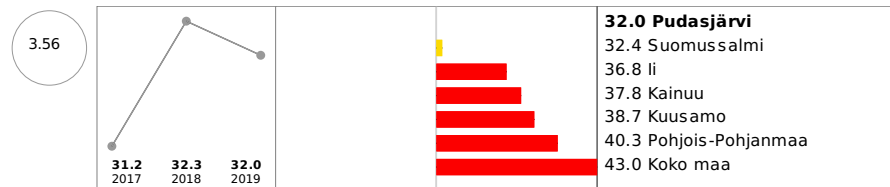
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenvedo

Pudasjärven kaupungin vuoden 2018 tilinpäätös painui yli neljä miljoonaa euroa miinukselle. Vuosi 2019 muodostui kaupungin taloudessa lähes yhtä huonoksi kuin edellinen vuosi. Kahden peräkkäisen vuoden negatiivista tulosta selittää erityisesti tulopohjan heikko kehitys. Ennen kaikkea tuloverokertymässä on ollut merkittävää heikkenemistä, vuoden 2018 osalta verojen maksuun liittyvän jaksotustasauksen vuoksi ja vuoden 2019 osalta verokortti- ja verotiliuudistuksen vuoksi. Verokertymän ennakointi on ollut poikkeuksellisen haastavaa ja selvää on, että osa kunnille kuuluvista vuoden 2019 verotuloista tulee tilittäväksi vasta vuoden 2020 puolella. Tähän uuteen rytmitykseen on kuitenkin sopeuduttava ja varauduttava tulevina vuosina. Samoin valtionosuuksien kehityksessä on viime vuosina ollut suunta, jonka vuoksi voi perustellusti sanoa, että Pudasjärven kaupungille maksettujen valtionosuuksien määrä ei ole kohtuullisella tasolla riittänyt lakisääteisten palvelujen tuottamiseen.

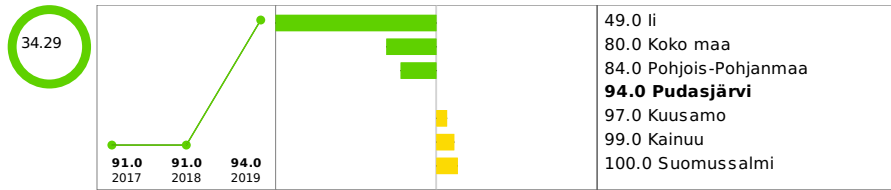
Vuonna 2019 tulo- ja elinkeinoverotulojen toteuma oli 1,27 miljoonaa euroa alle talousarvion. Menopuolella ylitystä kertyi Oulunkaaren kuntayhtymän tuotannon lisämaksusta, jota tuli yhteensä 1,65 miljoonaa euroa. Summaan sisältyy palkkaharmonisoinnin kertakorvaus 0,6 miljoonaa euroa.

Vuosikate jäi negatiiviseksi. Poistojen jälkeen tilikauden tulos oli peräti 4,03 miljoonaa euroa negatiivinen. Poistoero-, varaus- ja rahastosiirtojen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 3,54 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen taseeseen jää enää 2,56 miljoonaa euroa aikaisempien vuosien ylijäämää, jolla voidaan kattaa mahdollisia tulevien vuosien alijäämiä. Tulojen ja menojen välillä on tällä hetkellä kestävä epäsuhde. Talouden tasapainottamiseksi on tehtävä nopealla aikataululla toimenpiteitä.

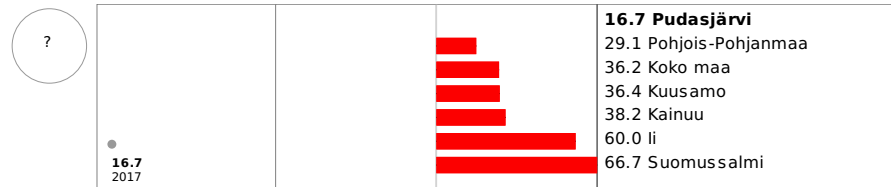
Elämänlaatu ja osallisuus

Opiskelu, työ ja toimeentulo

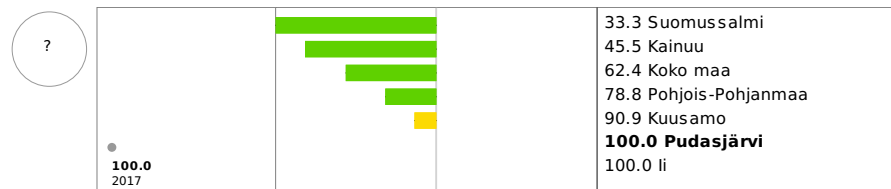
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

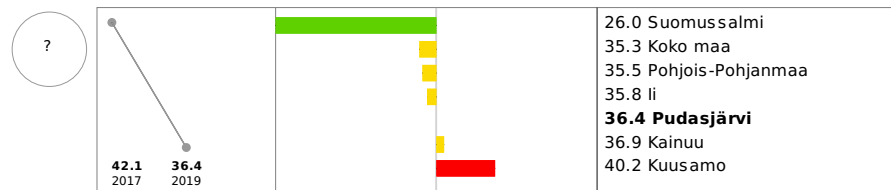
Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista

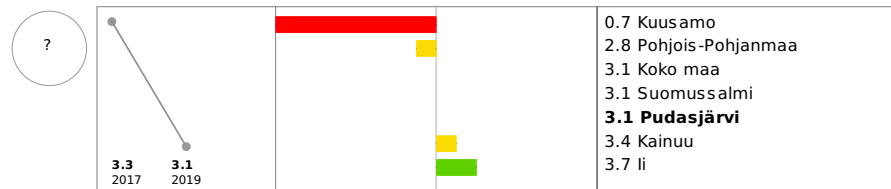
Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

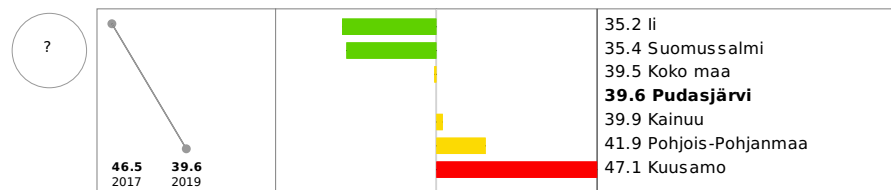
Kouluinnostus, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Paljon vaikeuksia lukemisessa, laskemisessa tai kirjoittamisessa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

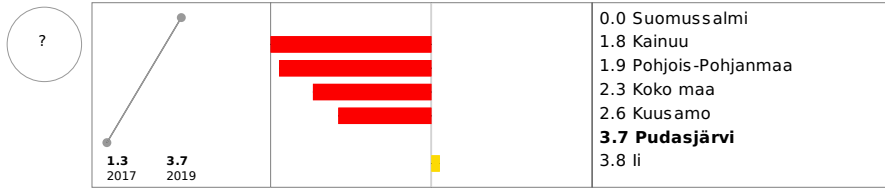
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

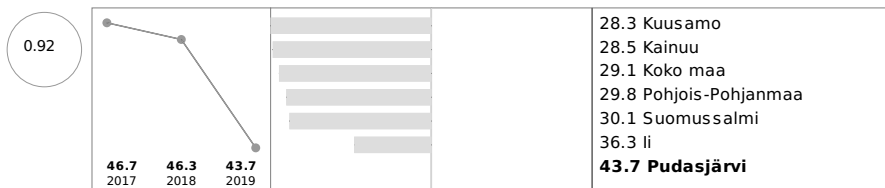
Itsearviointi kuntien opiskeluhuoltoryhmien toiminnasta

Psykologin ja kuraattorin yhteisölliseen opiskeluhuoltoon käyttämä aika, % työajasta (perusopetus)

Psykologi ei ole kuulunut kaupungin oppilashuollon ohjausryhmään eikä koulujen yhteisöllisiin oppilashuoltoryhmiin, koska psykologipalveluiden saatavuudessa on ollut haastetta. Kuraattoreiden työajasta n. 35% on käytetty yhteisölliseen opiskeluhuoltoon.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

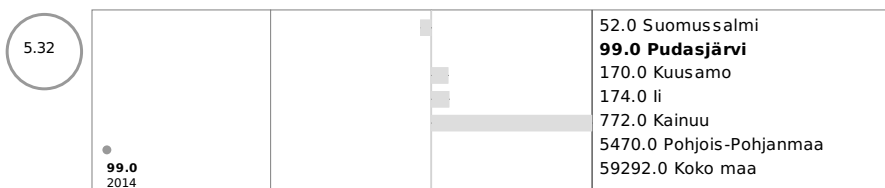
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Kunnan palvelut

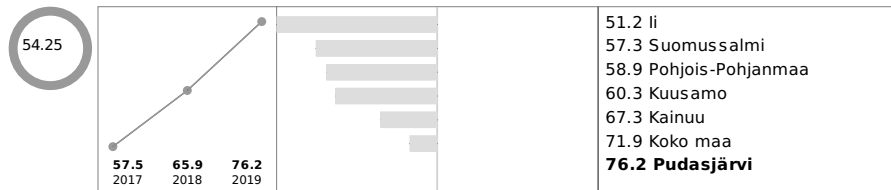
Päivähoito

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

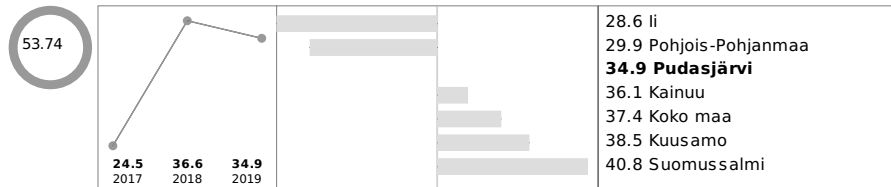

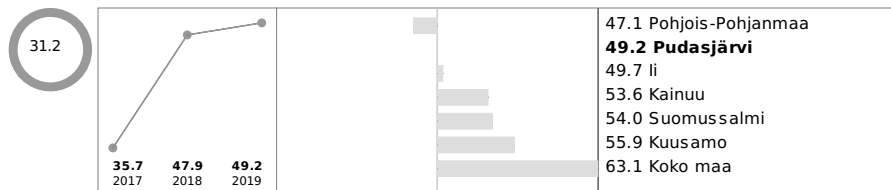
Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

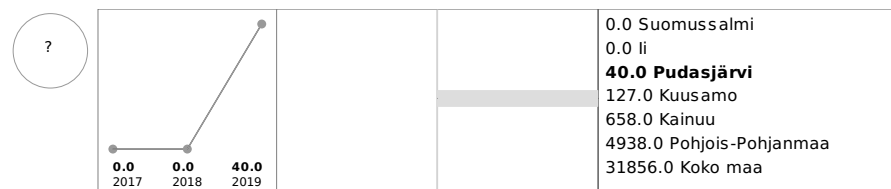
Kokoikäiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kokoikäiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

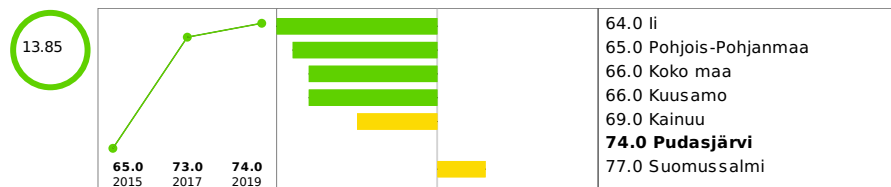

Varhaiskasvatuksen palveluseleitä saaneet asiakkaat, kunnan kustantamat palvelut

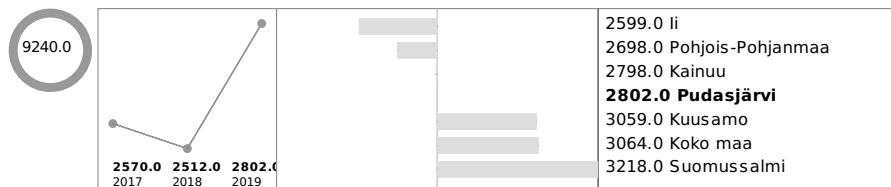
Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

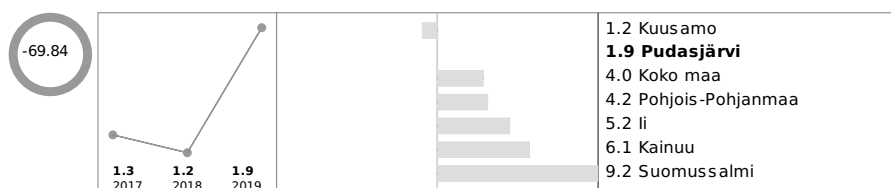

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiaista

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

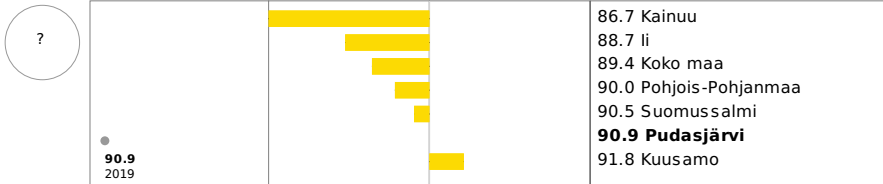

Vapaa-aika

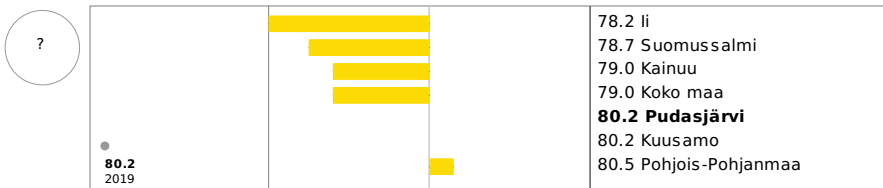
Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

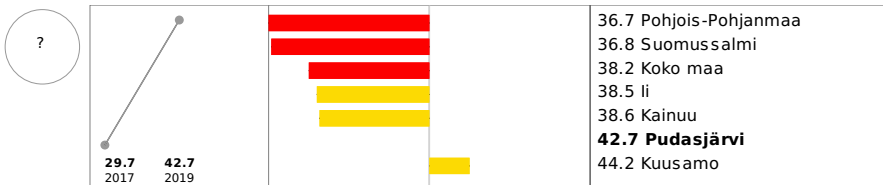
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei onnistunut. % 4. ja 5. luokan oppilaista (THL)

Muut palvelut

Talous

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

Yhteenveto vapaa-ajanpalveluiden näkökulmasta

Suurimmat ongelmat ovat keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa, ruutuajan vähentäminen sekä kokemus yksinäisyydestä. Näihin kaikkiin voidaan puuttua kehittämällä perheiden toimintakulttuuria. Monet perheet tarvitsevat tukea arkielämässään. Tuen tarjoamista voitaisiin kehittää vapaa-ajanpalveluiden näkökulmasta esimerkiksi kertomalla yhdessä vietetyn ajan hyödyistä ja järjestämällä toimintaa, joka tukee perheiden yhtenäisyyttä.

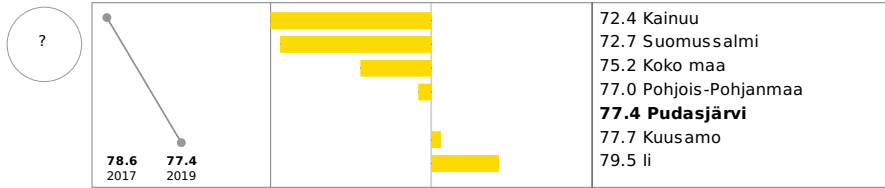
Jotta lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia voitaisiin tukea ja vahvistaa mahdollisimman hyvin, tarvitaan eri toiminta-alojen osaamista ja aktiivista yhteistyötä. Tähän on kaupungissamme hyvät valmiudet, mutta aktiivista työtä ja konkreettisia tekoja tämän hyväksi on lisättävä.

Tämän päivän lapset ja nuoret kasvavat näyttöjen ääressä. Suositus ruutu-aikaan on korkeintaan kaksi tuntia päivässä. Peliin ja sovellusten toimintalogiikka on hyvin koukuttava, ja (viihde)sovellukset on rakennettu siten, että käyttäjä uppoutuu niiden maailmaan. Rungas ruutu-aika voi viedä aikaa päivittäiseltä liikkumiselta ja estää riittävän yönun saamisen. Lisäksi runsas ruutu-aika voi altistaa lihasjännitykselle sekä virheasunnoille. Liiallinen ruutu-aika voi häiritä kognitiivisten taitojen (mm. ajattelukyky, kielelliset taidot, muisti) kehittymistä. Haitallista kehitysuuntausta on pystyttävä laskemaan ja siihen tulee ennakoita ajoissa. Asiaan on helpointa vaikuttaa lapsuusvaiheessa, ennen teini-ikää ja varhaisaikuisuutta.

NUORET JA NUORET AIKUISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

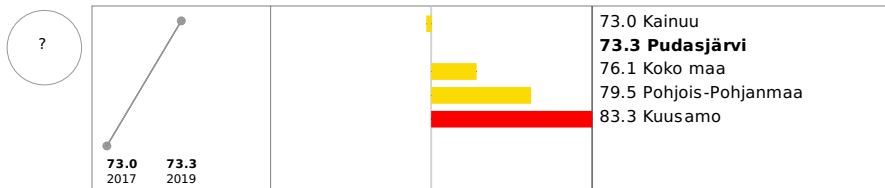
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

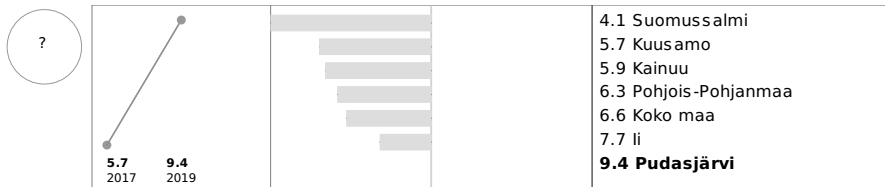
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

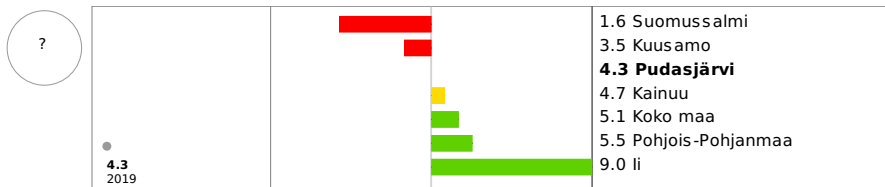
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

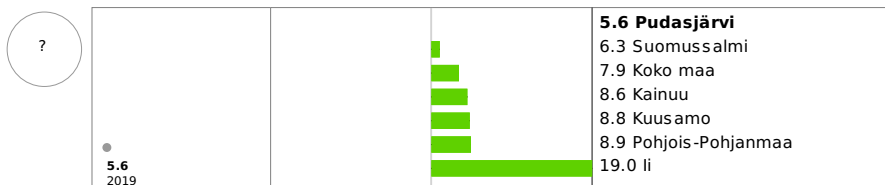
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

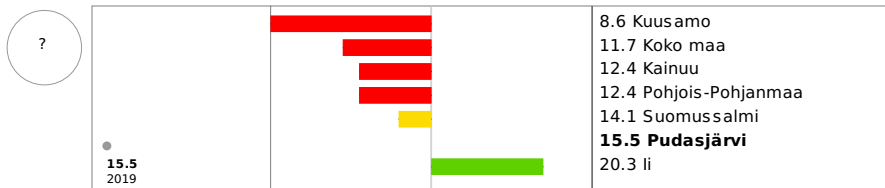
Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

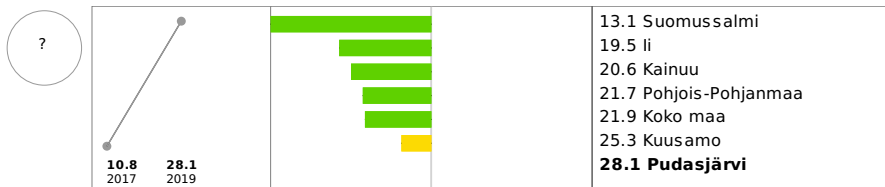
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

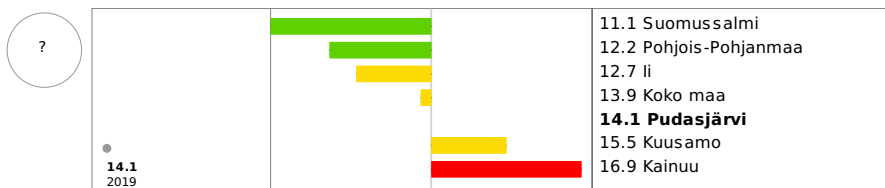
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

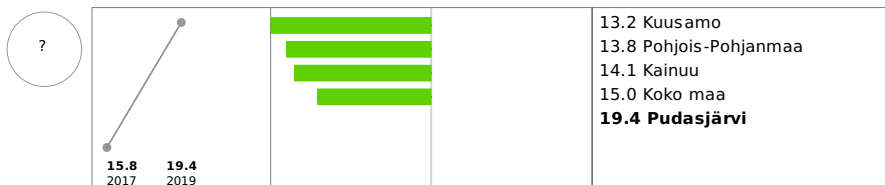
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

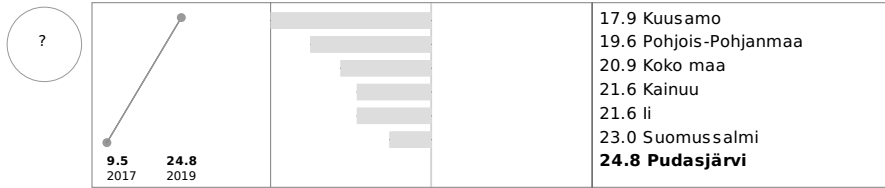
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

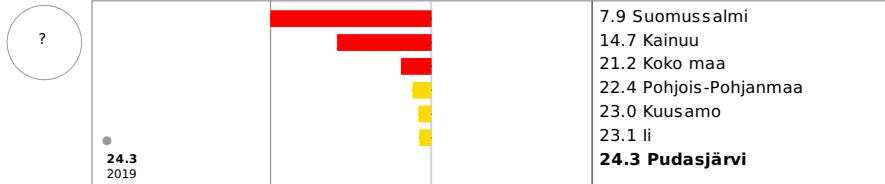
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

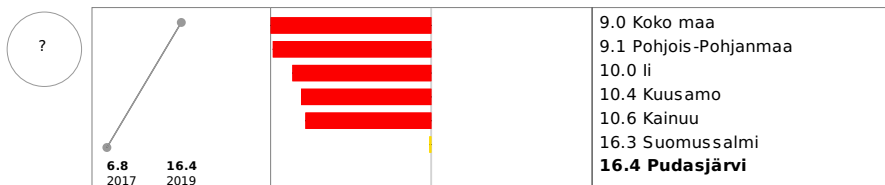
Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

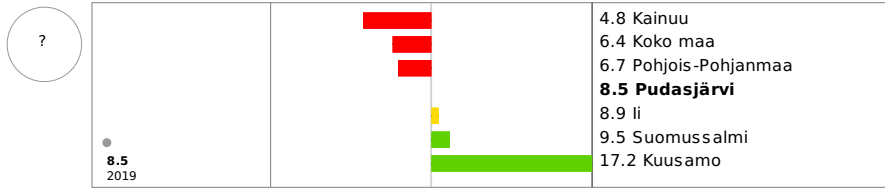
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavankäisestä väestöstä

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

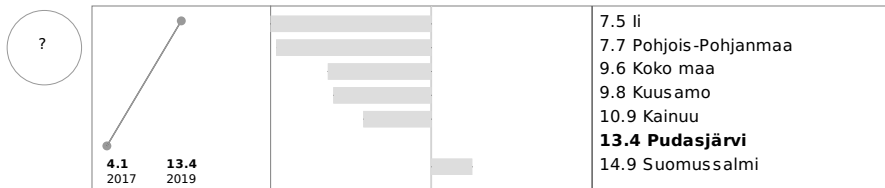
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

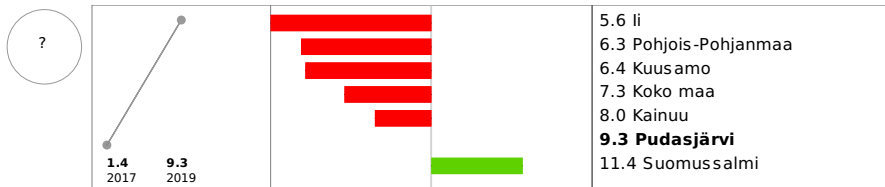
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

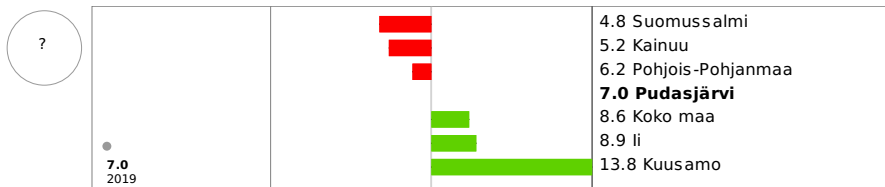
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

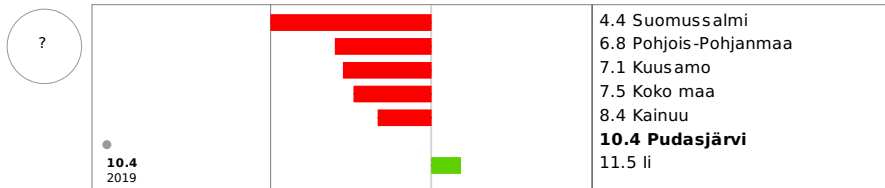
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

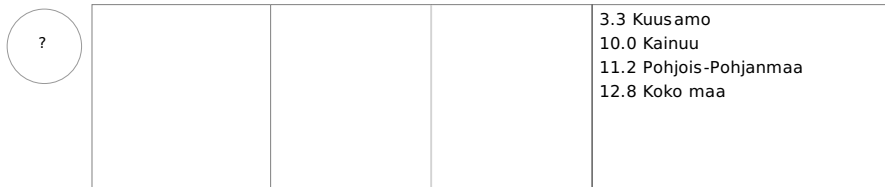
Alaikäisenä alkoholin, savukkeiden tai sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Alaikäisenä alkoholin, savukkeiden tai sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Alaikäisenä alkoholin, savukkeiden tai sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

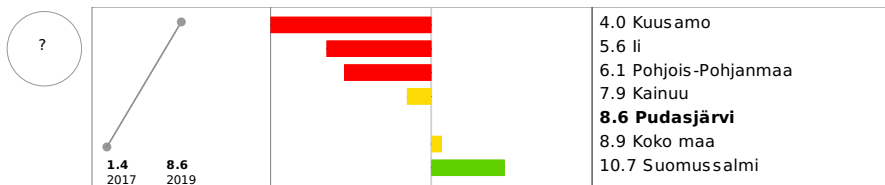
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

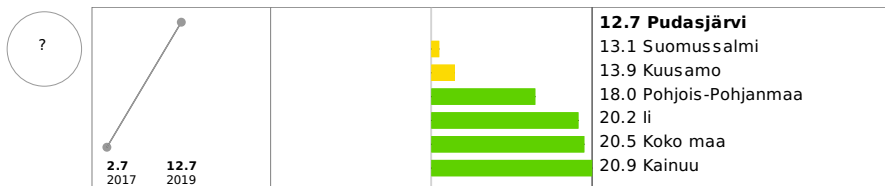

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

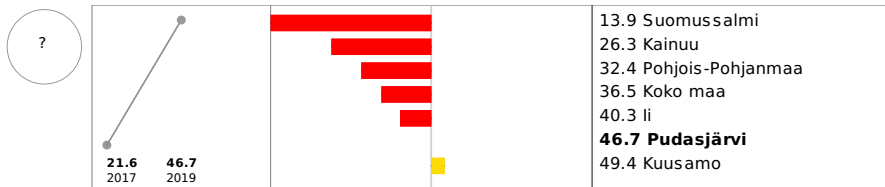
Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

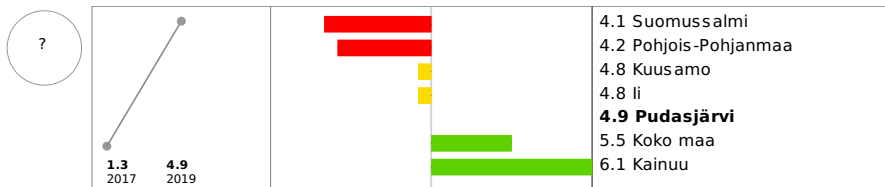
Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

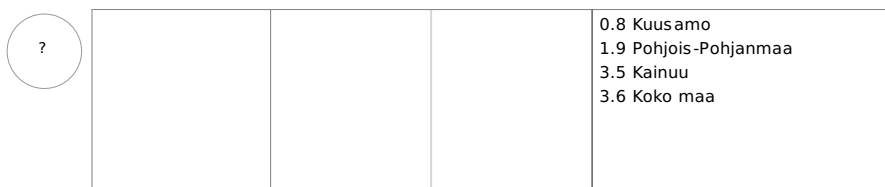
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9.luokan oppilaista

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

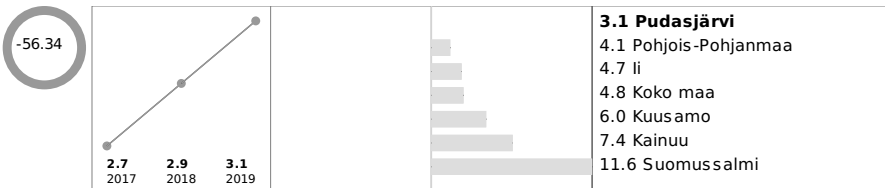
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

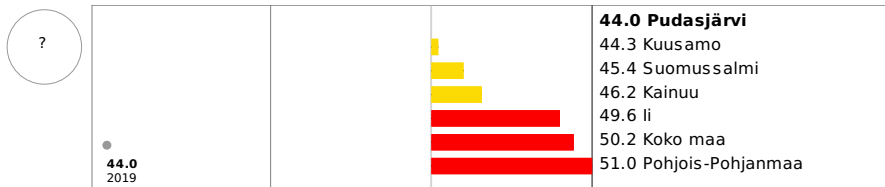

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

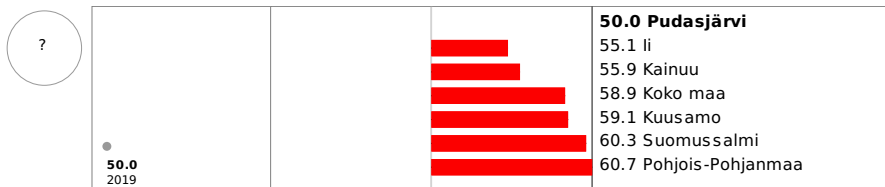

Vapaa-aika

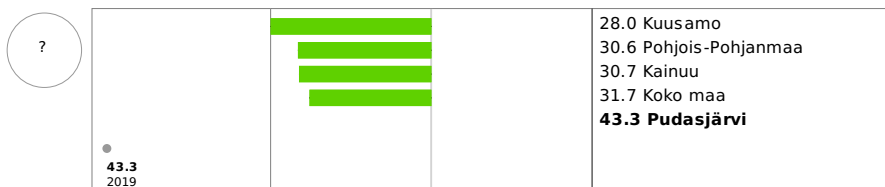
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista

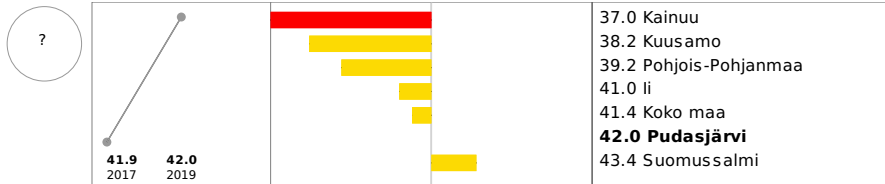
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

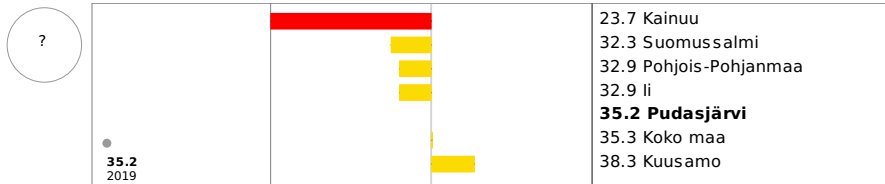
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

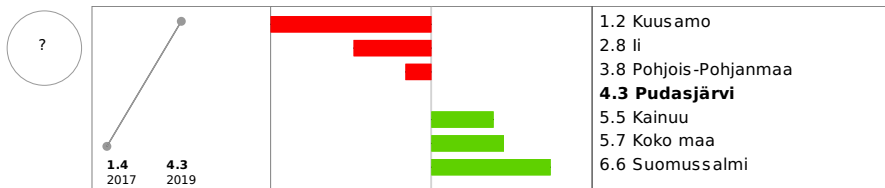
Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % 8. ja 9. luokan oppilaista

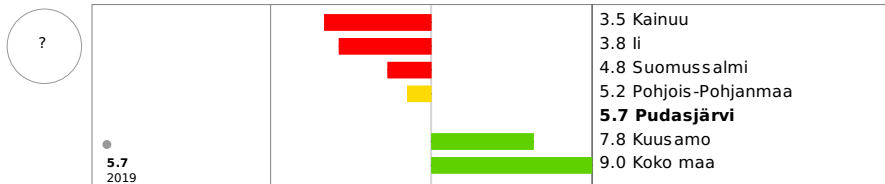
Ei syö aamupalaa joka arkiamu, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

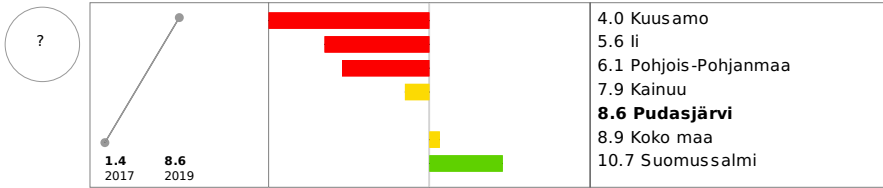
Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

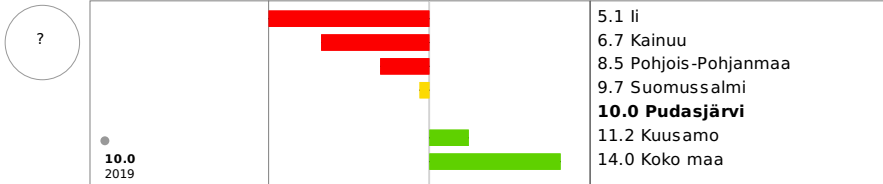
Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Muut palvelut

Talous

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Yhteenveto vapaa-ajanpalveluiden näkökulmasta

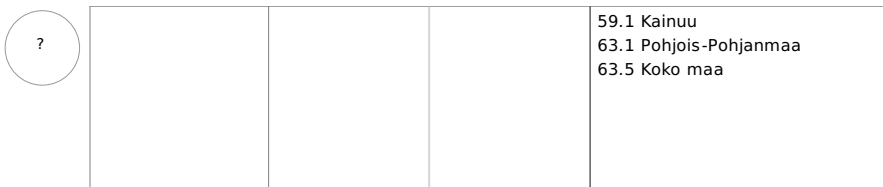
Suurimpia ongelmakohtia pudasjärveläisten nuorten kohdalla on, että harrastuksiin osallistuvien määrä romahtaa yläkouluiästä lähtien ja suurin osa nuorista ei osallistu harrastustoimintaan. Monialaisena yhteistyönä tulisi kehittää toimintoja niin, että yläkoulussa ja 2. asteella opiskelevat nuoret harrastaisivat sekä ohjatusti että omaehtoisesti. Nuorten puuttuminen harrastusryhmistä sekä eri tahojen nuorille suunnatuista toiminnoista on havaittu kaupungin alueella laajasti. Aiheen pohjalta voitaisiin suunnitella vapaa-ajanpalveluiden ja koulujen yhteinen hanke, jossa selvitetäisiin asiaa monesta eri näkökulmasta. Rahoitusta voisi hakea esimerkiksi Aluehallintovirastolta.

Myös aamupalan syönti on vähäistä ja siihen tulisi kiinnittää huomiota.

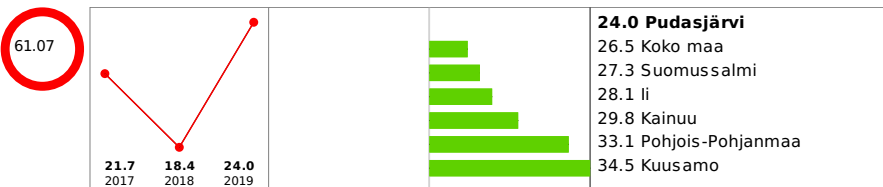
TYÖIKÄISET *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

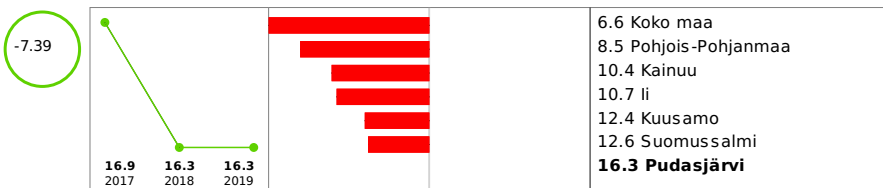
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

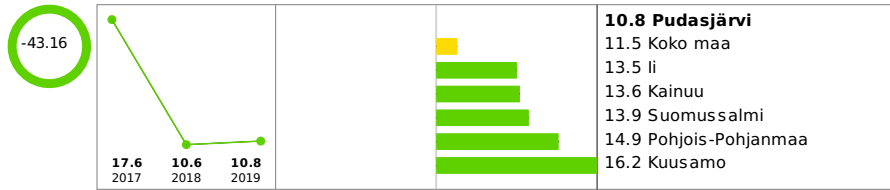

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

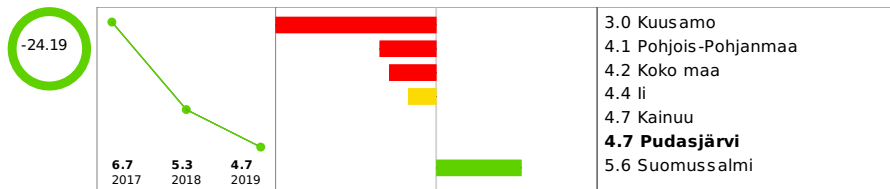
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

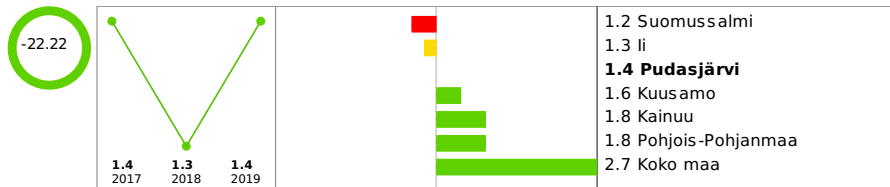
Ulkomaalaiset työttömät työnhakijat, % ulkomaalaisten työvoimasta

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

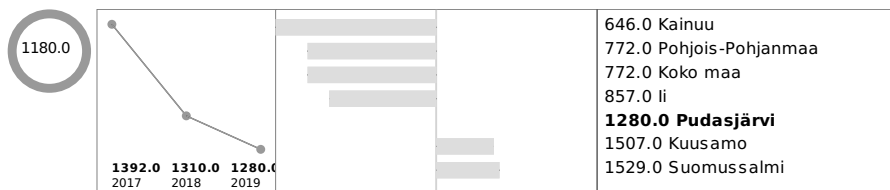

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

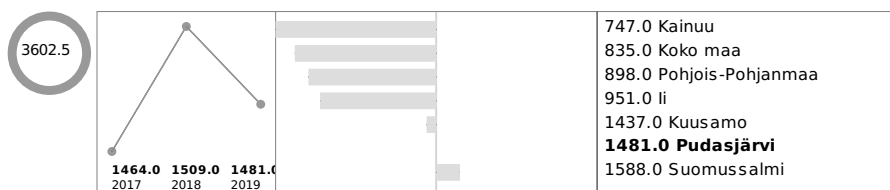
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Vapaa-aika

Muut palvelut

Talous

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Pudasjärven kaupungissa vuonna 2017 työllisiä oli väestöstä 31,2%. Koko Suomen väestöstä työllisiä on 42.2%. Pohjois-Pohjanmaan vastaava luku on 39,4% ja Kainuun 37% (tiedot vuoden 2017 tilastosta).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli joulukuun 2017 lopussa 23 900 työtöntä työnhakijaa, mikä on 4 600 (16%) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien määrä väheni eniten ulkomaalaisten (29%) ja nuorten (24%) ryhmissä. Myös pitkäaikaistyöttömien, vammaisten/pitkäaikaissairaiden ja yli 50-vuotiaiden ryhmissä työttömiä oli edellisvuotta vähemmän. Kokoaikaisesti lomautettuna oli 470 henkilöä vähemmän. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 12,8 %, mikä on 2,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Kunnittain työttömien osuus työvoimasta vaihteli Limingan 8,0%:n ja Vaalan 16,8%:n välillä. Pudasjärvellä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 16,5% ja koko maassa 11,2%.

Eniten työttömiä työnhakijoita on yli 50-vuotiaiden ja pitkäaikaistyöttömien, yli vuoden työttömänä olleiden kohdalla. Nuorten, alle 25-vuotiaiden osuus työttömissä on ollut laskusuunnassa aikavälillä 2016 - 2018.

Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) osuus 15-64 -vuotiaista on laskenut. Vuonna 2016 osuus oli 6,8 ja vastaava luku vuonna 2018 oli 5,3. Pohjois-Pohjanmaan osuus oli 4,7 vuonna 2018.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuus on laskenut vuonna 2018 vuoteen 2017 verrattuna.

Perustoimeentulotukiasioiden siirryttyä Kelalle toimeentuloasioissa on ollut ajankohtaista Kelan ja kunnan toimijoiden roolien selkeyttäminen. Kuntalaiset ovat tuoneet esille Kelalla asiointiin haasteet mm. aukioloaikojen suhteen. Toimeentuloasioissa kunnan taholla päätettäviä ovat täydentävä ja ennalta ehkäisevä taloudellinen tuki. Systeeminen toimintamalli sosiaalihuollon palveluissa on otettu käyttöön myös työikäisten palveluissa. Yhteistyöverkostoja pyritään saamaan mukaan samaan toimintamalliin entistä tiiviimmin. Hyvänä esimerkkinä yhteistyöstä on toimiva monialainen asiakasyhteistyöryhmä (ayr), joka ei ole lakisääteinen, mutta palvelee paljon kunnan eri palveluja käyttävien asiakkaiden asioiden hoitamista. Työikäisten asiakkaiden osalta yhteistyö työvoimapalveluiden kanssa on tiivistä työttömien asiakkaiden työllisyyden parantamiseksi ja oikeisiin palveluihin ohjaamiseksi (typ-toiminta).

Pitkään työttömänä olleiden osalta järjestetään kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalinen kuntoutus käsittää mm. työssä käyvän vuorokausirytmien opettelun, mikä on usein pitkän työttömyyden aikana muuttunut tai kadonnut.

Velkaneuvonta on myös merkittävä palvelu taloudellisten vaikeuksien selvittämisessä.

Päihde- ja riippuvuuksien palveluissa on tarjolla tukea asiakkaille päihteisiin ja pelaamiseen liittyvissä asioissa. Rahapelaaminen on näyttäytynyt lisääntyvänakin asiana taloudellisten ongelmien suhteen. Pudasjärvellä päihdepalveluissa on tarjolla päihdetyöntekijän ja päihdeohjaajan asiakaspalvelut. Päihdetyöntekijällä avohuollon asiakkaita oli vuonna 2017 58, vuonna 2018 68 ja vuonna 2019 68. Korvaushoitoa huumeriippuvaisten kohdalla toteutetaan myös Pudasjärvellä. Korvaushoitoon otetaan motivoituneet asiakkaat, joilla on todellinen halu irtautua huumeista. Korvaushoidon piirissä on vuosittain 10 - 13 asiakasta. Korvaushoidon käyntejä kertyi vuonna 2019 171 käyntiä. Päihdeohjaaja tekee asiakkaita tukevaa työtä asumisen alueella. Päihdeohjaajan asiakkaita ovat omissa kodeissaan sekä asumispalvelujen piirissä olevat tukea tarvitsevat asiakkaat. Vuonna 2019 asiakkaita oli 44.

Erityisen tärkeää on panostaa jatkossa tehokkaaseen yhteistyöhön mielenterveyspalvelujen ja terveydenhuollon kanssa, koska usein päihde- ja mielenterveysasiat ovat "kimpassa keskenään".

Päihdehuollon laitoshoidon käyttöä on käytetty erittäin vähän, mikä kertoo siitä, että avohuollon toiminta on riittävän tehokasta ja asiakkaiden saatavilla. Päihdehuollon laitoshoidoksessa on ollut vuosittain 1 - 2 asiakasta hoitopäivien ollessa yhteensä 15 - 44 päivää vuodessa.

Päihdehuollon avohuolto (päihdetyöntekijän asiakkaat)			
	2017	2018	2019
Asiakkaat	58	68	68
Käynnit	446	516	625
Korvaushoidon asiakkaat			
	2017	2018	2019
Asiakkaat	11	12	13
Käynnit	157	136	171
Asumisen tukikäynnit (päihdeohjaajan asiakkaat)			
	2017	2018	2019

Asiakkaat	45	42	44
Ostopalvelut/asuminen			
	2017	2018	2019
Asiakkaat	0	1	2
Päivät	0	42	330
Ostopalvelut/laitoskuntoutus			
	2017	2018	2019
Asiakkaat	1	2	1
Päivät	38	44	15

Vapaa-ajan palveluiden yhteenveto:

Vapaa-ajan palveluista ei ollut tarjolla tietoa sisältäviä indikaattoreita. Työkäisille ei ole tehty tilastoituja, paikkaansa pitäviä kyselyitä. Olisi tarpeen toteuttaa hyvinvointiin liittyviä kyselyitä, jotta saisimme tähän vertailtavaa tietoa. Vapaa-aika palvelut ja harrastaminen ovat tärkeitä myös työkäisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta. On tärkeää tukea erilaisten ryhmien esim. maahanmuuttajien ja perheiden hyvinvointia harrastuksia ja vapaa-ajan toimintoja järjestämällä. Työkäiset osallistuvat aktiivisesti kunnan vapaa-ajan palveluissa kansalaisopiston kursseihin, käyvät kirjastossa, kulttuuritapahtumissa, uimahallissa ja kuntosalilla. Joitain huoltajia osallistuu nuorisopalveluiden toimintoihin lastensa kanssa. Ulkoliikuntapaikat ovat aktiivisessa käytössä. Kaupungin pitäisi pyrkiä tavoittamaan palveluiden ulkopuolella olevia käyttäjiä liikunnan, kirjaston ja kulttuurin pariin.

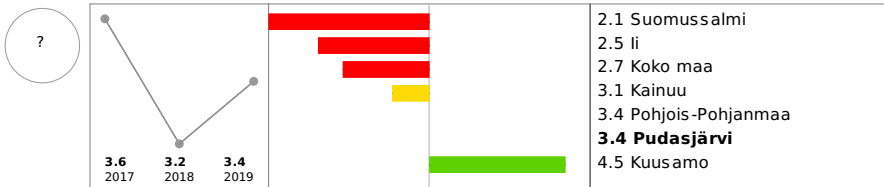
IKÄIHMISET Hyvinvointi

Elämänlaatu ja osallisuus

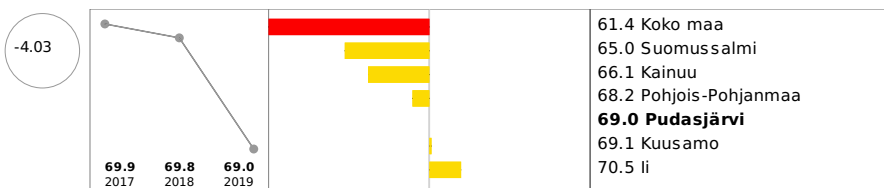
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

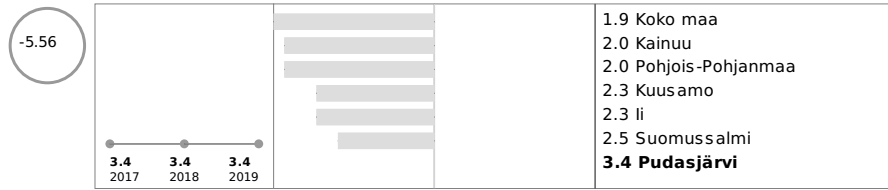

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

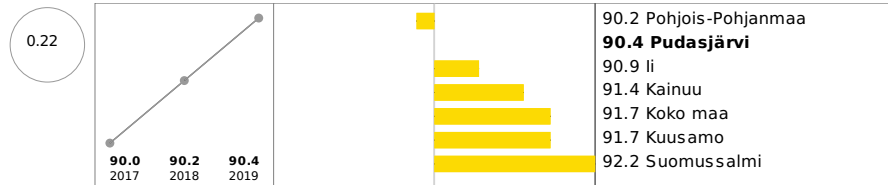
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

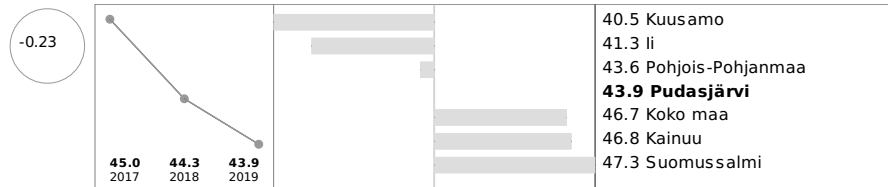

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

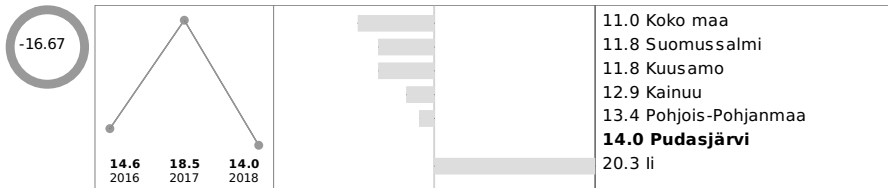
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

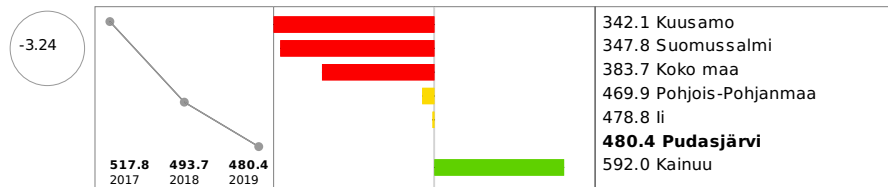
Vapaa-aika

Muut palvelut

Talous

Vapaa-aika

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Kuntastrategian mukaan koko kunta halutaan pitää asuttuna, ja palvelut turvataan myös sivukylillä asuville. Käytännössä on osoittautunut haastavaksi ikäihmisten palvelujen kohdalla mm. kuljetuspalvelut. Sosiaalihuoltolain mukaisissa kuljetuspalveluissa on tuloja, jonka ylittyessä ei ikäihmisellä ole oikeutta Pudasjärvellä asiointikyyteihin (ryhmäkuljetukset) kaupungin alueella. Tämä on aiheuttanut sen, että yhä enemmän tulee hakemuksia vammaispalvelujen puolelle turhaan. Ikääntyminen ei ole vamma, jonka perusteella olisi oikeus vammaispalvelulain mukaisiin vaikeavammaisten kuljetuspalveluihin. Voitaneen todeta, että tarve ja palvelut eivät kohtaa.

Kaatumisia voidaan ennaltaehkäistä

Valtakunnallisesti Suomessa joka kolmas yli 65-vuotias kaatuu vuosittain ja yli 80-vuotiaista kaatuu joka toinen. Näistä kaatumisista 50% aiheuttaa jonkin vamman. Usein kaatumisen seuraukset ihmisen toimintakyvylle ja sosiaaliselle elämälle ovat merkittäviä. Myös kaatumisen

pelko voi vähentää ikäihmisen aktiivisuutta, mikä lisää entisestään kaatumisriskiä. Monet perussairaudet voivat heikentää vanhan ihmisen kuntoa niin, että kaatui lisääntyy. Myös runsas lääkitys ja alkoholin käyttö voivat lisätä kaatui. Kaatumisista aiheutuvat kustannukset ovat sairaalahoitopäivien osalta 200-400 miljoona euroa. Yksi lonkkamurtuma maksaa keskimäärin 30 000 euroa. Suomessa kaatumisia sattuu suhteessa paljon verrattuna muihin maihin (Global Burden of Disease Study: toimintarajoitteisten vuosien taustalla kaatumiset Suomessa sijalla kaksi, kun muiden maiden listauksessa kaatumiset ovat vasta sijalla 8).

Kaatumisia voidaan ennaltaehkäistä mm. liikkumalla, syömällä ja nukkumalla suositusten mukaisesti. Kaatumisia voidaan ehkäistä muuttamalla ympäristöä turvallisemmaksi, ottamalla käyttöön apuvälineitä (näön, kuulon ja tasapainon ylläpito, asunnon valaistus ja turvallisuus), hoitamalla kaatui aiheuttavia sairauksia tai muuttamalla kaatui luun altistavia lääkityksiä. UKK-instituutti on kehittänyt kaatumisten ennaltaehkäisyyn KaatumisSeula-materiaalin, joka otetaan liikuntapalveluissa käyttöön. Tavoitteena on muodostaa verkosto kaatumisen ennaltaehkäisyyn ja järjestää yhdessä asiasta kampanjoita kaupoissa ja eri tapahtumissa.

Pudasjärvellä kaatumiseen liittyviä hoitajaksoja on verrokkikuntiin verrattuna enemmän. Suunta on kääntynyt hyvin laskuun ja on tärkeää saada suunta jatkamaan. Liikuntaneuvontaa voidaan hyödyntää kaatumisten ennaltaehkäisyssä. Oulunkaaren terveyspalveluista asiakas voidaan ohjata liikuntaneuvolle, jolloin ikäihmisestä tulee näiden yksiköiden yhteinen asiakas. On tärkeää, että liikuntaneuvonnan resurssit vastaavat kysyntää, sillä se on kustannustehokas ja eettinen tapa ennaltaehkäistä kaatumisia ja vähentää niiden aiheuttamia kustannuksia.

Vapaa-ajan palveluiden yhteenveto:

Vapaa-ajan palveluista ei ollut tarjolla tietoa sisältäviä indikaattoreita. Ikäihmisille ei ole tehty tilastoituja, paikkaansa pitäviä kyselyitä. Olisi tarpeen toteuttaa hyvinvointiin liittyviä kyselyitä, jotta saisimme tähän vertailtavaa tietoa. Vapaa-aika palvelut ja harrastaminen ovat tärkeitä ikäihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta. Osa ikäihmisistä osallistuu aktiivisesti kaupungin vapaa-ajan palveluihin mm. kansalaisopiston kursseihin, käyvät kirjastossa, kulttuuritapahtumissa, uimahallissa ja kuntosalilla. Ulkoliikuntapaikat ovat aktiivisessa käytössä. Kaupungin pitäisi pyrkiä tavoittamaan palveluiden ulkopuolella olevia käyttäjiä liikunnan, kirjaston ja kulttuurin pariin.

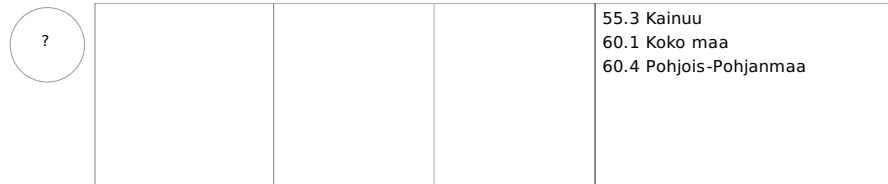
Ikäihmisten vapaa-ajan harrastamista tuetaan hyvinvointipassilla ja kansalaisopistolla opintoselillä. Ikäihmisten tavoittamisessa tärkeitä ovat hakeutuvat palvelut. Niitä tarjotaan esimerkiksi liikuntarajoitteisille, laitoksissa asuville. Hakeutuvia palveluita ovat esimerkiksi kirjaston kotipalvelu sekä kulttuuripalveluiden järjestämät esiintymiset palvelukodeissa.

Kirjastoauto on nykyään yksi harvoista palveluista, joka toimii sivukylilläkin. Kirjastoauton mukana sivukylille on mahdollista tarjota muita palveluita.

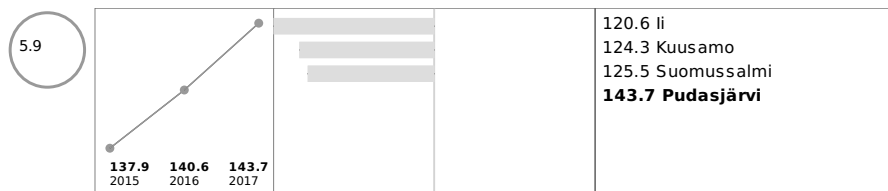
KAIKKI IKÄRYHMÄT *Hyvinvointi*

Elämänlaatu ja osallisuus

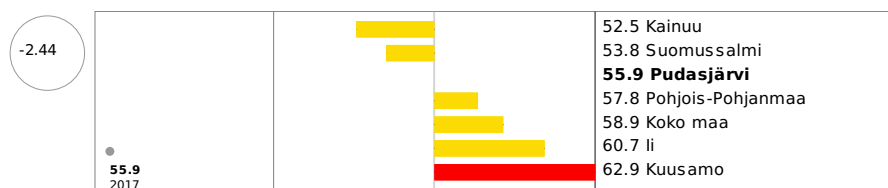
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

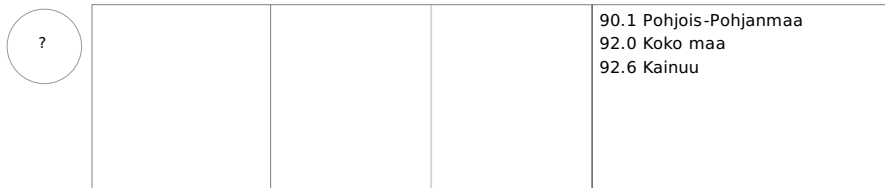

Opiskelu, työ ja toimeentulo

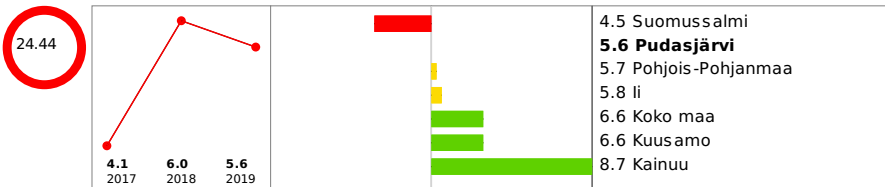
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus (%)

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Asunnottomat yksin asuvat / 1 000 asukasta (-2017)

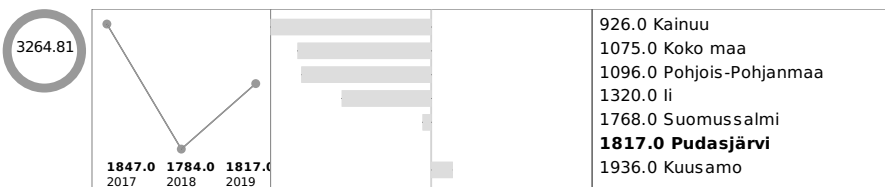
Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

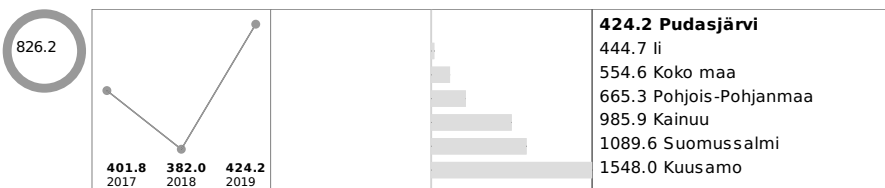
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

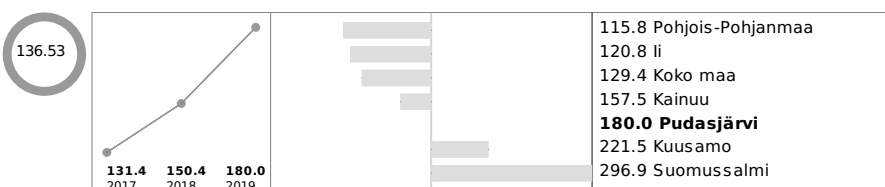
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttänyttä

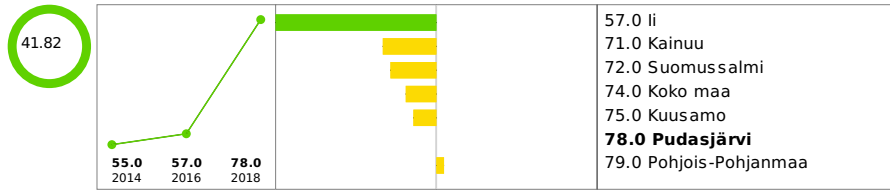

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja taloudellisten tukitoimien menot yhteensä, euroa / asukas

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

Nuorisotilan kävijämäärät

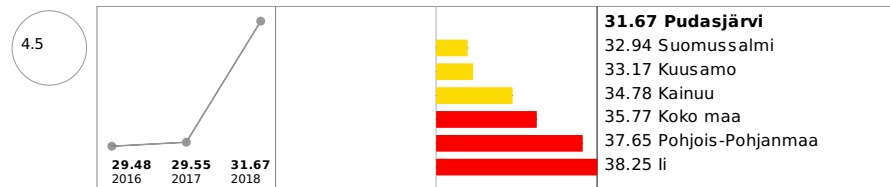
Etsivä nuorisotyö, tavoitetut nuoret

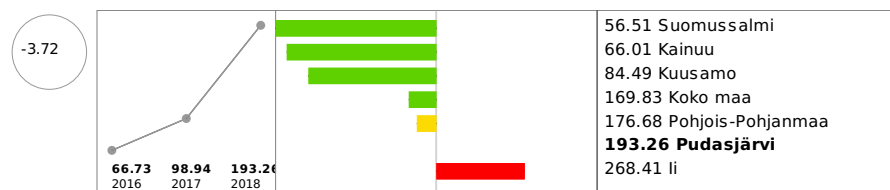
Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluvu

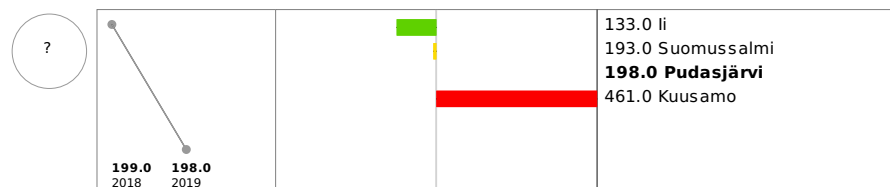
Kirjasto, lainaaja / asukasluvu %

Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä / (asukasluku/1000)

Liikuntapaikkoja kpl

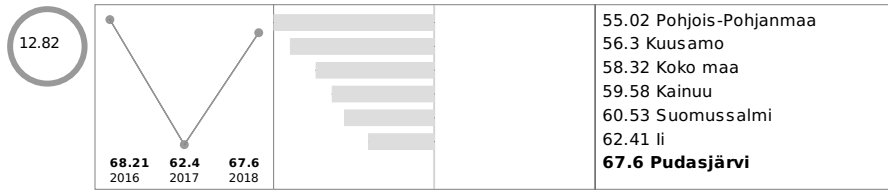
Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta

Muut palvelut

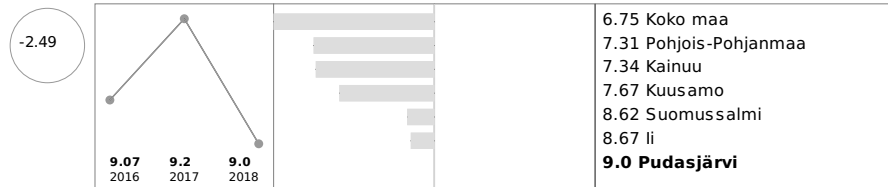
Talous

Vapaa-aika

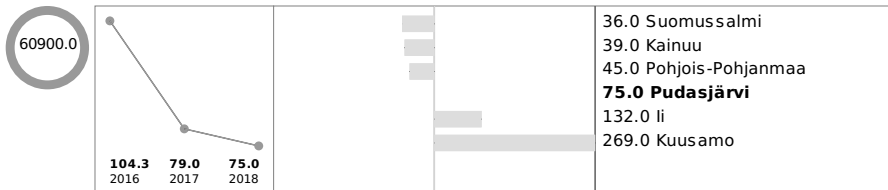
Kirjasto, toimintakulut tilastovuonna / asukasluku

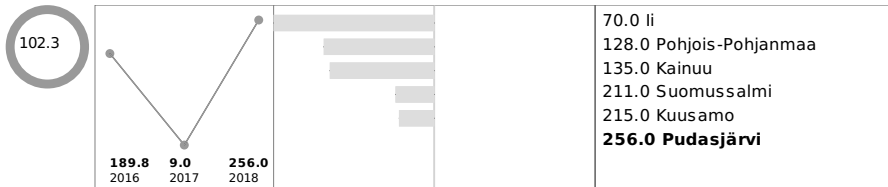
Kirjastoaineistokulut / asukasluku

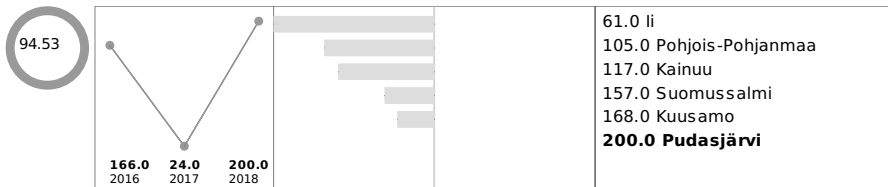
Liikuntatoimi, investoinnit (€/asukas)

Liikuntatoimi, käyttökustannukset (€/asukas)

Liikuntatoimi, nettokustannukset (€/asukas)

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

Maahanmuuttajat

Pudasjärvi on vastaanottanut pakolaisia (sis. kiintiöpakolaiset, oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja perheen yhdistämisen kautta tulleet). Vuonna 2019 Pudasjärvelle tuli yhteensä 36 pakolaista tai oleskeluluvan saanutta turvapaikanhakijaa. Kiintiöpakolaisten määrä on joka toinen vuosi 20.

Pudasjärven kaupungilla on ELY-keskuksen kanssa sopimus pakolaisten kuntaan ottamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimuksen perusteella Pudasjärvi saa korvauksia pakolaisten kotoutumisen edistämisestä. Turvapaikkamenettelyn tai perheen yhdistämisen kautta tulevat voivat itse valita asuinpaikkakuntansa. Asuinkunnan valintaa vuosina 2018 ja 2019 on Suomessa pyritty ohjaamaan siten että oleskeluluvan saanut turvapaikanhakija asettuisi ensisijaisesti asumaan sille paikkakunnalle jossa on oleskellut turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa. Pudasjärvellä on ulkomaalaisia noin 180, joista noin puolet ovat turvapaikanhakijoina tai kiintiöpakolaisina tulleet ja puolet työn, avioliiton tms. vuoksi tulleet.

Yhteenveto vapaa-ajanpalveluiden näkökulmasta

Eri tapahtumien ja ryhmien suunnittelussa huomioidaan eri ikäryhmät ja tavoitteena on ylisukupolvinen kanssakäynti. Vapaa-ajanpalveluiden tiedottamisessa pitäisi korostaa sitä, että palveluiden käyttö on mahdollista kaikenikäisille. Esimerkiksi kansalaisopiston kurssit sopivat kaikenikäisille ja nuorisotoimen toiminnoissa huomioidaan kaikenikäisiä.

Liikunta, riittävä uni ja terveellinen ravinto ovat terveyden edistämistyössä äärimmäisen tärkeitä. Siksi olisikin tärkeää, että terveelliset elämäntavat otettaisiin esille eri yhteyksissä ja niiden noudattamista tuettaisiin monin eri tavoin. Kaupungilla on tärkeä rooli liikunnan

mahdollistajana rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja sekä tukemalla yhdistyksiä ja liikuntaseuroja.

Lisäksi kaupunki tekee terveyttä edistävää työtä tarjoamalla palveluita ja kannustamalla ihmisiä pitämään huolta omasta terveydestään. Yksi tehokas tapa tähän on liikuntapalveluiden liikuntaneuvontapalvelu, jota tehdään yhteistyössä perus terveydenhuollon kanssa. Asiakas tulee neuvontaan perusterveydenhuollosta annetulla läheteellä eli liikuntareseptillä. Arvion liikuntareseptin tarpeesta tekee terveydenhuollon ammattilainen, joka myös seuraa asiakkaan kehittymistä ja tavoitteiden saavuttamista. Neuvontapalvelu räätälöidään tapauskohtaisesti asiakkaan kanssa hänen tarpeitaan vastaavaksi. Neuvonnan tavoitteena on löytää omaan arkeen sopivia tapoja pitää huolta omasta terveydestä mm. liikkumalla, syömällä ja nukkumalla suositusten mukaisesti. Asiakkaan kanssa sovitaan liikuntareseptin pohjalta yhdessä tavoitteista ja niiden toteuttamisesta. Tarvittaessa asiakas saa käytännön ohjausta harjoitteluun sekä turvallisiin ja tehokkaaseen suoritustekniikkaan esimerkiksi kuntosalilla. Neuvontajakson pituus vaihtelee yhdestä kerrasta jopa vuoden kestävään jaksoon. Terveyspalveluiden henkilöstö näkee neuvojan kirjaaman suunnitelman ja raportoinnin ja antaa tarvittaessa ohjeita etenemisestä. Palvelu on asiakkaalle maksutonta.

Yhteenveto yhdistysten näkökulmasta

Pudasjärven kaupunki näkee järjestöyhteistyön ja järjestöjen tekemän työn ensi arvoisen tärkeänä hyvinvointia ja elinvoimaa kasvattavana tekijänä.

Kunta on nimennyt järjestöyhdyshenkilön.

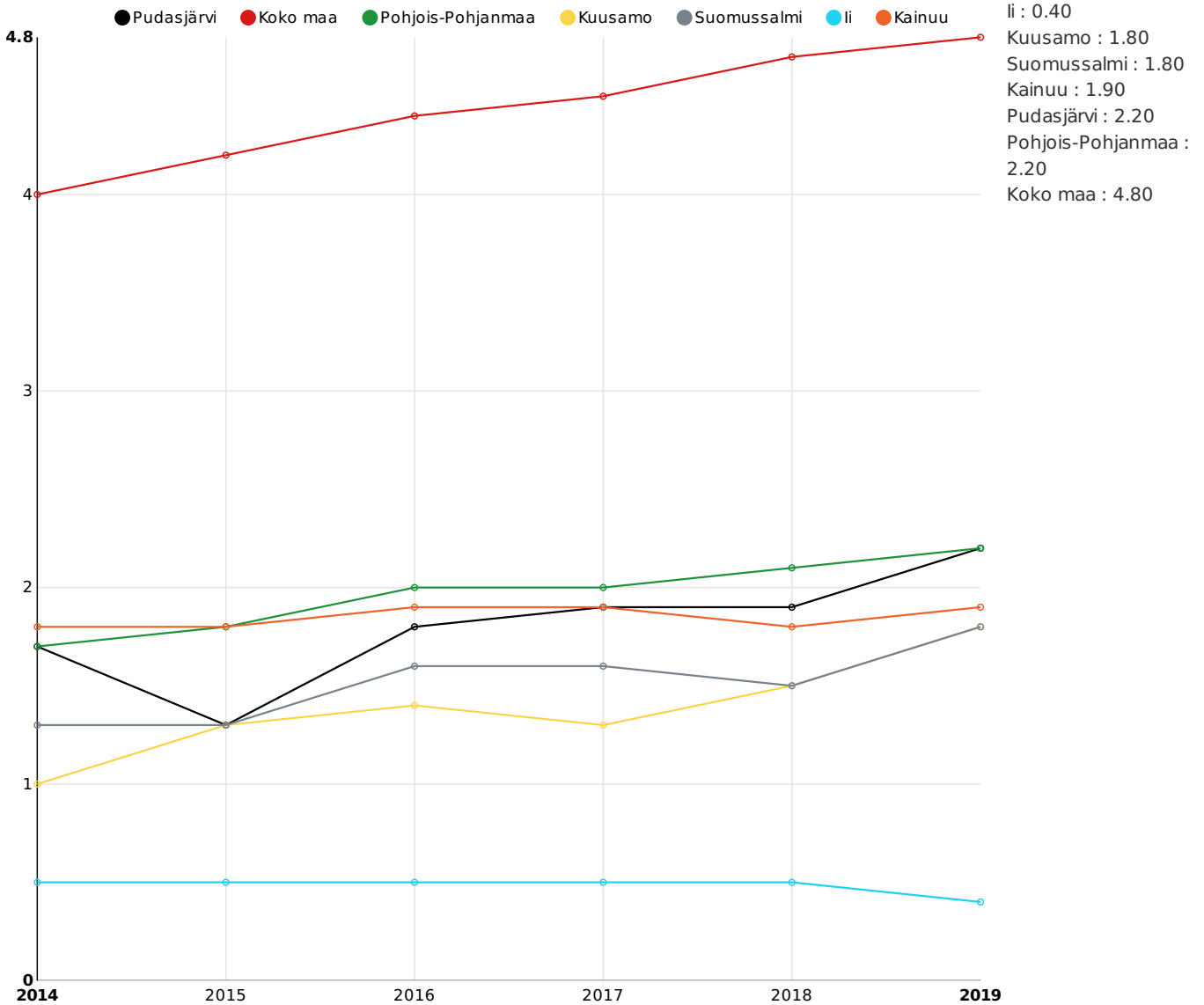
Vuonna 2019 Pudasjärven kaupunki on jakanut kehittämis- ja toimintatukiaavustuksina 139 230 €. Avustuksen saajia oli 81 kpl.

Yhdistystoimijoilla on mahdollisuus käyttää erikseen sovittuja kaupungin neuvottelutiloja ilmaiseksi.

Hyte-järjestöjen toiminta nähdään tärkeänä hyvinvoinnin lisääjänä. Pudasjärvellä on paljon pieniä hyte-työn järjestöjä. Resurssit ovat pienet ja toiminta vaihtelee yhdistyksittäin. Yhdistysten suurin voimavara on yhdistysten ihmisten omalla vapaa-ajalla tekemä työpanos, joka tapahtuu muun elämän ohessa. Vapaaehtoistyön jaksamisen tukeminen on tärkeää. Lisäksi yhdistysten toiminta hyvinvoinnin tuottamiseksi vaatii myös taloudellista resurssia. Edellä mainitut asiat ovat monessa tilanteessa nousseet reunaehdoiksi yhdistysten toiminnassa. Osa toimijoista on hyvin aktiivisia ja osalla toiminta keskittyy muutamaan kertaan vuoden aikana. Järjestetyt kerhot, tapaamiset, koulutukset ja retket lisäävät yhteisöllisyyttä ja sitä kautta hyvinvointia. Pienituloisille hyte-järjestöjen toiminnat tms. ovat tärkeitä, koska usein ne ovat ainoita, mihin heillä on mahdollisuus osallistua vuoden aikana niin varojen kuin voimavarojen puitteissa.

Yhdistysten edustaja on nimetty hyte-työryhmään tammikuussa 2020 yhteisöllisyysvaliokunnan toimesta.

Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Tuloillaan olevan sosiaali- ja terveysuudistuksen myötä kuntien rooli tulee muuttumaan. Keskeisiksi tulevaisuuden kunnan tehtäviksi muodostuvat kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen keinoina kunnan elinvoiman edistäminen, paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen, elinympäristön kehittäminen ja osaamisen sekä kulttuurin edistäminen. Pudasjärvellä tavoitteena on:

- * Kuntalaisten monipuolinen koetun hyvinvoinnin edistäminen
- * Osallisuuden edistäminen ja kuntalaisten kuuleminen
- * Lapsiperhepalvelujen kehittäminen
- * Terveysterojen kaventaminen

Huomioitavat megatrendit:

- Luovuus synnyttää työtä ja hyvinvointia • Länsimaisen työn murros • Kaupungistuminen • Älyteknologia arjessa lisääntyy: sijaintiriippumattomuus, etätyöskentely
- Digitalisoituminen • Luonnonvarat ja jakamistalous nousevat uuteen arvoonsa • Eliniät pitenevät - kestävä elämäntavat • Terveys ja hyvinvointi korostuvat, samoin sosiaalinen pääoma • Uudenlaiset perhe- ja asumismuodot • Sosiaalisen pääoman korostuminen ja vapaaehtoistyö

Lähde: Sitra

Toimintaympäristön keskeiset muutokset:

• Oulun suurkaupungin vetovoiman kasvu ja imu • Muuttoliike • Ikääntyminen • Uusiutuvan energiankäytön lisääntyminen • Maakunta- ja soteuudistus • Sähköisten palveluiden kehittyminen

Varhaiskasvatus

Lasten huoltajilla on oikeus valita alle kouluikäisen lapsen varhaiskasvatusmuoto; kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämä varhaiskasvatus, lasten kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki. Pudasjärven kaupungissa varhaiskasvatukseen osallistui osallistui v. 2019 n.59% alle esiopetusikäisistä lapsista. Näistä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa oli noin 82%. Osallistuminen varhaiskasvatukseen on kasvanut tasaisesti, esimerkiksi v. 2017 n. 51% alle esiopetusikäistä lapsista oli päivähoitossa. Lasten kotihoidontukea saa vuosittain n. 95 perhettä.

Pikku-Paavalin päiväkodissa on 108 varhaiskasvatuspaikkaa, paikat jakautuvat puoleksi päivä- ja vuororyhmiin. Varhaiskasvatuksen esiopetus järjestetään Pikku-Paavalin päiväkodin erillisessä esiopetusyksikössä ensisijaisesti lapsille, jotka tarvitsevat esiopetuksen lisäksi vuorohoitoa huoltajien työstä johtuen. Esiopetusryhmän koko on 12 lasta. Perhepäivähoidossa hoitopaikkoja oli vuoden 2019 lopussa 67. Pudasjärven varhaiskasvatuksessa toimii varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen hakuaika on neljä kuukautta. Pudasjärvellä on päädytty kahden kuukauden hakuaikaan tilanteissa, joissa varhaiskasvatuksen tarve johtuu päätoimisesta työstä tai opiskelusta. Tilanteissa, joissa varhaiskasvatuksen tarve johtuu äkillisestä työllistymisestä tai päätoimisen opiskelun alkamisesta, hakuaika on lakisääteisesti enintään kaksi viikkoa.

Sähköiset palvelut on otettu varhaiskasvatuksessa käyttöön laajasti. Asiakkaille tämä mahdollistaa mm. varhaiskasvatus- ja palvelusetelihakemusten lähettämisen, varhaiskasvatuspaikan vastaanottamisen ja irtisanomisen sekä tulotietojen toimittamisen sähköisten palveluiden kautta. Lisäksi asiakas pystyy vastaanottamaan tiedotteita TietoEdu sovelluksen kautta Pikku-Paavalin päiväkodissa ja Kipinän ryhmäperhepäiväkodissa. Asiakkaat ovat ottaneet hyvin vastaan sähköiset palvelut. Niiden käyttö nopeuttaa ja helpottaa asiointia, kun asiointi ei ole aikaan ja paikkaan sidottua. Varhaiskasvatuksen henkilöstö opastaa tarvittaessa sähköisten palveluiden käytössä mm. sähköisen lasten hoitoaikojen ilmoittaminen.

Pikku-Paavalin päiväkodin asiakkaille tehtiin keväällä 2019 kysely, jonka avulla selvitettiin asiakkaiden kokemuksia ja näkemyksiä toiminnan laadusta. Kysely toteutettiin jakamalla kyselylomakkeet koteihin, kyselyn palautti 38% päiväkodin asiakkaista. Vastanneista 2/3 osaa oli päiväryhmien asiakkaita. Huoltajat antoivat päiväkodin toiminnasta yleisarvosanan 4,6 arvioitiasteikolla 1-5, 1 tarkoittaen huono ja 5 erittäin hyvä. Erityisen hyvänä pidettiin ohjatun toiminnan määrää ja monipuolisuutta, leikki- ja liikunta-ajan määrää ja sitä, että toiminta vastaa hyvin varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä.

Kehitettävänä alueina laatukyselyssä nousi esille huoltajien osallisuuden lisääminen. Osa huoltajista koki, että ei ollut osallistunut toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Toisaalta osa huoltajista ei koe tärkeänä, että osallistuisi enemmän suunnittelu- ja kehittämistoimintaan. Todettakoon kuitenkin, että myös valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma painottaa niin lasten kuin huoltajienkin osallisuutta.

Yksityisen varhaiskasvatuksen toimijoiden lisääntyminen on nostanut tarjolla olevien varhaiskasvatuspaikkojen määrää. Asiakkaalle tämä tuo enemmän mahdollisuuksia lapsen varhaiskasvatuspaikan valintaan perhepäivähoidon, ryhmäperhepäivähoidon ja päiväkodin välillä, vapaana olevista paikoista riippuen.

Lapsiperheiden palvelut

Kuluneen valtuustokauden aikana Pudasjärvellä on lisätty yksi lastensuojelun sosiaalityöntekijän virka, mikä on vastannut palvelujen kysynnän kasvuun sekä myös mahdollistanut työmenetelmien kehittämisen. Lastensuojeluilmoitusten määrä on noussut, käyden vuonna 2018 jopa yli 200. Ilmoitusten käsittelyt ja niistä lähteneet palvelutarpeen arvioinnit ovat pysyneet 100% määräajoissa. Lastensuojelun asiakkuuksia valtuustokauden alkupuolella vuonna 2017 oli 40 kun taas vuonna 2019 niitä oli 60. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia ja nuoria vuonna 2017 oli 15 henkilöä ja vuonna 2019 heitä oli jo 25 henkilöä. Näistä kiireellisesti sijoitettuja oli vuonna 2017 vain yksi, kun vuonna 2019 kiireellisiä sijoituksia oli 8. Uusia huostaanottoja ei ollut 2017 vuonna, vuonna 2019 niitä oli 9. Sijoitettujen lasten jälkihuolto-oikeus on noussut 25 ikävuoteen saakka. Tärkeää on edelleen kehittää aikuistumisen tuen toimintamallia.

Sijoitukset/yhteydenotot lapsista	2017	2018	2019
Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset	15	18	25
Kiireellisesti sijoitetut lapset	1	4	8
Uudet huostaanotot vuoden aikana	0	3	9
Sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot (alle 18-v.)	21	8	33
Sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot (yli 18-v.)			105
joista vanhuksia			22
Perheneuvola-asiakkaat			
0 - 6 -v.	30	49	33
7 - 15 -v.	200	59	96

	16 - 21 - v.			40	8	21
	aikuiset			33	119	21
	perheet				76	129
Kuraattoripalvelut						
	alakouluikäiset			130	203	149
	yläkouluikäiset			89	66	62
	muut (2. aste)			37	24	21
Perhetyö ja kotipalvelu						
lastensuojelun tehostettu perhetyö (perheet)				3	3	1
Lastensuojelun kodin- ja lastenhoitopalvelut (perheet)				3	4	8
Sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö				24	25	34
Sosiaalihuoltolain mukainen kodin- ja lastenhoitop.				24	21	34
Lastenvalvojan asiakkuudet/tehdyt sopimukset tai selvitykset						
huolto- ja tapaamissopimukset				39	53	47
elatussopimukset				104	75	93
isyyden selvittäminen				22	3	15
asiakasperheet				78	61	63
olosuhdeselvitykset käräjäoikeudelle				2	0	2

Perhepalveluiden ja lastensuojelun lisääntynyt kuormitus kuluneen valtuustokauden aikana näkyy myös sosiaalihuoltolain mukaisten yhteydenottojen määrän kasvuna, yhteydenottoja oli 21 vuonna 2017 ja vuonna 2019 niitä oli 33. Tämäkin nähdään niiltä osin positiivisena asiana, kun peruspalvelut eivät ole olleet riittävät perheiden tuen tarpeisiin. Nykyisin yhä enemmän työllistävät myös ikäihmisiin liittyvät ilmoitukset.

Pudasjärvellä kehitetään sosiaalihuoltolain mukaisia perhepalveluita koko ajan. Kuluneen valtuustokauden aikana on käynnistetty systeemisen lastensuojelun toimintamallin käyttöönotto. Käyttöönoton aikana on havaittu, että malli soveltuu myös muihin sosiaalipalveluihin, kuten työikäisten palveluihin, toimintamallia onkin alettu laajentaa koskemaan kaikkia sosiaalipalveluita. Toiminnan lähtökohdiana on pidettävä lapsi- ja perhelähtöistä toimintakulttuuria. Perhekeskustoimintamallin kehittämistä jatketaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (Lape) mukaisesti. Vanhemmuuden tuen vahvistamisella perheitä autetaan haastavien aikojen yli. Vanhempainkoulua järjestetään paikkakunnalla tarpeen mukaisesti myös jatkossa.

Lapsiperheiden palveluja ja lastensuojelua on pystytty toteuttamaan laadukkaasti ja lainsäätäjän määrittelemissä määräaikaisten puitteissa. Työntekijöiden työssä jaksamista ja työhyvinvointia on osin heikentänyt työntekijöiden puuttuminen, tilanne on vuoden 2020 alussa parempi, kun lapsiperhepalveluihin ja lastensuojeluun on saatu rekrytoitua työntekijäitä.

Edelleen kuitenkin on nähtävissä se, että panostusta ennaltaehkäisevään työhön tarvitaan enemmän. THL:n indikaattorit antavat monenlaista tietoa siitä, että lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ei ole kehittynyt Pudasjärvellä toivottuun suuntaan. Esimerkiksi keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa 8. ja 9. luokan oppilailla ovat olleet myös kasvussa. Vuonna 2017 keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa koki 5,7% oppilaista ja vuonna 2019 luku oli kasvanut jo 9,4%. Vanhemman/-pien liiallinen alkoholin käyttö on aiheuttanut haittaa 8. ja 9. oppilaiden mielestä kasvavassa määrin sillä 2,7 % vastanneista oppilaista koki näin vuonna 2017 ja vuonna 2019 vastaava luku oli jo 6,9%. Lasten hyvinvoinnin kansallisista indikaattoreista kävi ilmi lisäksi se, että tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus on kasvanut kuluneen valtuustokauden aikana, vuonna 2017 heidän osuus oli 4,1% ja vuonna 2019 heidän osuus oli kasvanut 13,4%. Myös laittomat huumeet ovat kasvaneet 8. ja 9. luokan oppilaiden keskuudessa vuoden 2017 luvusta 1,7% vuoden 2019 lukuun, joka oli 8,6%.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö kuuluu kunnan lakisäätöihin tehtäviin, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto onkin puuttunut epäkohtaan, että Pudasjärven kaupungilta on puuttunut lakisäätöinen ennalta ehkäisevän päihdetyön toimielin. Toimielimen ja yhdyshenkilön nimeäminen on tehty valtuustokauden loppupuolella vuoden 2020 alussa, joten on vielä ennen aikaista arvioida, miten tehty päätös näkyy käytännössä. Lisäksi nähdään tärkeänä tehdä arviointia liittyen koulujen päihdevalistukseen, onko sitä tarpeen lisätä?

Perhepalveluissa on panostettu ennaltaehkäisevään työhön mm. maksuttomalla lapsiperheiden kotipalvelu -kokeilulla, mistä onkin saatu rohkaisevia tuloksia, mutta se ei yksin riitä, myös kaupungin peruspalveluita tulee vahvistaa. Sosiaalihuoltolain mukaista perhetyötä on myönnetty 24 perheelle vuonna 2017 ja 34 perheelle vuonna 2019. Sosiaalihuoltolain mukaista lapsiperheiden kotipalvelua vuonna 2019 on saanut 34 perhettä, joista 17 on saanut säännöllistä kotipalvelua ja 16 perhettä tilapäistä kotipalvelua, mikä on ollut perheille maksutonta. Osa perheistä on ottanut maksuttoman kokeilujakson jälkeen lisäksi maksullista tilapäistä kotipalvelua, joten kokeilu osoittaneen maksuttoman tilapäisen kotipalvelun olleen tarpeellinen. Maksuton kokeilu on ollut hyvä keino löytää tuen tarpeessa olevia perheitä. Se on tuonut palveluiden piiriin perheitä, joille on ollut muutoin liian korkea kynnys hakeutua suoraan säännöllisen kotipalvelun asiakkuuteen. Kokeilulla on haettu myös palvelun vaikuttavuutta perheiden jaksamiseen.

Elämän hektisyyden ja työelämän paineissa elävien perheiden voimavarojen hiipuessä myös eroasiat voivat olla ajankohtaisia. Pudasjärvellä on tarjolla perheasioiden sovittelua mm. perheneuvolassa. Sovittelun tarkoituksena on saada vanhemmat näkemään tilanteensa selkeämmin ja pohtimaan eron merkitystä itsensä ja lasten kannalta.

Yksi painopistealue on **osallisuus ja omatoimijuus**. Kuntalaisten ja asiakkaiden osallisuutta tullaan vahvistamaan. Kehitetään sijoitettujen lasten systemaattisen kuulemisen käytäntöjä ja sijaishuollon epäkohtiin puuttumisen välineitä ja rakenteita. Lasten ja perheiden mielipiteet otetaan huomioon, ja lasten kuulemista heitä itseään ja lasten palveluissa koskevista päätöksistä vahvistetaan. Uudistuneen lastenhuoltolain mukaisesti tuetaan tasa-arvoista vuorovanhemmuita lapsen etu huomioon ottaen.

Tällä hetkellä toimivat mm. neuvolan asiakasraati ja kehitysvammahuollon asiakasfoorumi, jossa asiakkaat ovat aktiivisia osallistujia yhteisissä asioissa ja kehittämisen kohteissa.

Sivistys ja opetus

Sivistys- ja opetustoimen tavoitteet on määritelty kouluissa käytössä olevien hyvinvointimittareiden perusteella. Oppilaiden hyvinvointia kuvaavia mittareita ovat kouluterveyskysely, TEA-viisari, koulunhyvinvointiprofiili.fi -kysely, MOVE-mittaus ja lukiolla tehtävään Opintokamu-mittari. Näiden kyselyiden perusteella on ilmennyt hyvinvointivajeita, joiden pohjalta on muodostettu neljä tavoitetta. Opetus- ja sivistyspuolen tavoitteet ovat psykologipalveluiden parantaminen, oppilaiden liikkumisen lisääminen, kouluruokailun kehittäminen ja osallisuuden tunteen lisääminen sekä oppilailla että huoltajilla.

Psykologipalveluiden parantaminen

Pudasjärvellä ei ole ollut käytettävissä koulupsykologin palveluita, koska avointa virkaa ei ole saatu täytettyä. Koulupsykologin virka on ollut auki useamman kerran, mutta siihen ei ole ollut hakijoita. Koulupsykologipalvelut ovat toteutettu ostopalveluna ja ne ovat keskittyneet oppimistutkimuksiin. Pudasjärvellä on suuri tarve lasten ja nuorten psykologipalveluille, erityisesti terapiapalvelut ovat jääneet toteutumatta. Tämä näkyy osaltaan kasautuneena lasten ja nuorten psyykkisenä pahoinvointina. Psykologipalvelut eivät ole olleet tasapuolisesti mahdollisia kaikille Pudasjärven oppilaille, koska tapaamiset ovat olleet keskustan alueella. Psykologipalveluiden tarpeen arviointi on ollut esillä vuosittain kaupungin oppilashuollon ohjausryhmässä.

Psykologipalveluiden puuttuminen on kuormittanut koulukuraattoreiden, kouluterveydenhoitajien ja erityisopettajien työtaakkaa sekä lisännyt yksilöllisen oppilashuollon määrää kouluilla. Perusopetuksen oppilaat eivät ole saaneet riittävästi oppilashuoltolain (7§) mukaista psykologin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta.

Oppilaiden liikkumisen lisääminen

Pudasjärvi on ollut Liikkuva koulu -toiminnassa mukana useamman vuoden. Liikkuva koulu -toimintatapa on juurtunut koulujen arkeen. Lukiossa on lukuvuonna 2019-20 otettu käyttöön Liikkuva opiskelu -ohjelma. Kouluterveyskyselyn ja MOVE-mittauksen perusteella on huomattu, että liikunnan säännöllinen harrastaminen Pudasjärvellä vähenee iän kasvaessa ja liikkumattomien oppilaiden sekä opiskelijoiden määrä kasvaa. Fyysinen aktiivisuus on tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia.

Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää organisoida Pudasjärven kaupungin koululiikunnan ja Liikkuva koulu -toiminnan kehittäminen ja ylläpitäminen. Tavoitteen toteuttamiseksi esitetään, että Pudasjärvelle nimetään koululiikuntakoordinaattori ja kouluille liikuntavastaavat. Heidän tehtävänä on suunnitella liikunnan lisäämistä oppilaiden arjessa ja kehittää uusia sisältöjä koululiikuntaan opetussuunnitelman mukaisesti.

Kouluruokailun kehittäminen

Kouluterveyskyselyiden perusteella yläkoululaisten ja lukiolaisten syömättömyys kouluruokailussa on lisääntynyt. Alakoulussa puolestaan oppilaiden aamupalan syöminen on vähentynyt. Päivittäinen hyvinvointi ja jaksaminen edellyttää aamupalan ja lounaan syömistä koulupäivän aikana. Kouluruokailun kehittämiseksi suositellaan kouluille kouluruokadiplomin suorittamista ja sen mukaisien toimenpiteiden ylläpitämistä lukuvuosien aikana. Oppilaat saadaan tämän avulla mukaan kouluruokailun kehittämiseen. Tavoitteena on saada kouluruokailu näkyväksi osaksi koko koulun yhteistä toimintaa.

Osallisuuden tunteen lisääminen oppilaille

Opetussuunnitelma painottaa oppilaiden osallisuutta oppitunneilla ja koulun muussa toiminnassa. Nuorisotoimi järjestää nuorten- ja lastenvaltuuston kokouksia, joihin valitaan edustajat eri kouluilta. Kouluilla toimivat oppilaskunnat. Oppilaskunnan toiminta organisoidaan koulukohtaisesti vastuopettajan johdolla. Koulukohtaiseen oppilashuoltoryhmään valitaan oppilaiden ja opiskelijoiden edustajat. Oppilaiden osallisuutta lisätään tukioppilas- ja tutoritoiminnan, välkäröihjaajien, kummioppilaiden, vastuoppilaiden ja kerhotoiminnan avulla. Pyritään myös lisäämään oppilaiden osallisuutta oppitunneilla ottamalla lapset ja nuoret mukaan oppimisympäristön luomiseen.

Nuoret ja kouluttautuminen

Syrjäytymistä ehkäistään mm. sillä, että jokainen nuori hakeutuu opiskelemaan perusopetuksen jälkeen ja valmistuu ammattiin. Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17 - 24 -vuotiaita oli vuonna 2017 9,0 % ja vuonna 2018 9,3 % vastaavanikäisestä väestöstä. Pudasjärvellä on tarjolla 2. asteen koulutusta lukiossa ja OSAO:n Pudasjärven yksikössä. Kesken jääneitä opintoja voi suorittaa mm. Karhupajan tuella. Pudasjärveläisten koulutustasomittain vuosilta 2017 ja 2018 kertoo, että pudasjärveläinen nuori opiskelee keskimäärin 2,6 vuotta perusopetuksen jälkeen.

Asuminen ja liikenneyhteydet

Pudasjärven väestö on suurelta osalta ikääntyvää väestöä. Ajatus, että koko kunta pidetään asuttuna ja kaikille tulisi taata mielekäs ja hyvä elämä kotona vaatii huomattavaa venymistä palveluilta ja resursseilta. Ikääntyvä väestö tarvitsee paljon hoivaa ja huolenpitoa. Pitkät välimatkat ovat tuoneet haasteen, mikä usein pakottaa ikäihmiset muuttamaan keskustaan, koska palveluita saadaan kotiin niin vähän. Vanhuspalveluiden puolelta myönnettävät ryhmäkuljetusmatkat asioimiseen eivät riitä ns. hyvään elämään ja yhteydenpitoon/kyläilyyn ystävien ja sukulaisten kanssa. Tämä on tuonut paineita vammaispalveluun, kun vanhuksat hakevat virkistysmatkoja vammaispalvelujen puolelta. Ikävä kyllä hakemukset joudutaan usein hylkäämään, koska vanhuus ei ole vammaisuutta.

Vaikeasti vammaiset asukkaat ovat oikeutettuja vammaispalvelujen mukaisiin palveluihin, joita ovat mm. henkilökohtainen apu ja kuljetuspalvelut. Paikkakunnalle on tullut yrittäjiä, joilta voidaan ostaa henkilökohtaisen avun palveluja. Palvelut eivät kuitenkaan tällä hetkellä ole riittäviä, vaan yrittäjien tulisi löytää työntekijöitä avustaviin tehtäviin, jotta kuntalaiset voisivat käyttää palveluseteleitä ja siten yrittäjäkin voisi työllistää työttömiä työnhakijoita. Palvelut ja tarve eivät kohtaa tällä hetkellä. Kustannukset ovat vuosi vuodelta nousseet vammaispalvelun palveluiden osalta. Vammaisuus tuo mukanaan pitkäaikaisen asiakkuuden, ja iän myötä palvelujen tarve usein vain lisääntyy.

Arvioinnin toteuttaminen

Valittujen painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi toteutuu osana kaupungin eri palvelu- ja vastuualueiden toiminnan arviointia sekä tarkasteltaessa kaupungin talousarvion toteutumista. Osa tavoitteista liittyy vastuualueiden, esim. varhaiskasvatus ja opetus, tavoitteisiin. Näiden tavoitteiden toteutumista arvioidaan osana lukuvuosisuunnitelman toteutumista ja varhaiskasvatus-, esi- ja opetussuunnitelmien tavoitteiden toteutumista.

Hyvinvointikertomusta pystytään arvioida myös jatkuvana arviointina kertomukseen valittujen indikaattoreiden päivittyessä, esim. THL:n kouluterveyskyselyn osana ja TEA-viisarin päivitysten yhteydessä.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu kaupungissa jakaantuu kaikkien hallinnonalojen kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Hyvinvoinnin edistäminen sisältää toiminnan, joka vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin ja sen kokemiseen aina asuntopolitiikasta elinkeino- ja turvallisuuspolitiikkaan. Vastuu elämänlaadusta on myös kuntalaisilla.

Pudasjärvellä pidetään tärkeänä kuntalaisten osallistamista. Vuoden 2013 valtuustokauden alussa otettiin käyttöön uusi johtamisjärjestelmä ja organisaatiomalli, valmistelevalle valiokuntamalli, jossa yhtenä kantavana ajatuksena on kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon. Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia lisätään koko ajan, ja samoin sähköisiä palveluja kehitetään. Asukaslähtöisyyttä vahvistetaan vahvistamalla kaupungin roolia asukaspalvelijana. Nykytilan kuvauksena voidaan todeta, että Pudasjärvellä on huomioitu eri väestöryhmien yhdenvertainen osallistuminen; täällä toimivat lasten ja nuorten valtuustot, vammais- ja vanhusneuvosto sekä kyläneuvosto. Kuntalais- ja yrittäjäkysely on tehty kesällä 2016. Meidän Pudasjärvi -kysely toteutettiin kesällä 2019 ja päihdekysely samana vuonna. Kyselyiden tuloksia ja esiin nousseisiin asioihin kiinnitetään huomiota ja niitä seurataan valiokunnissa. Eri kaupungin yksiköt toteuttavat oman harkintansa mukaan asiakaskyselyjä oman toimintansa kehittämiseksi ja arvioinnin saamiseksi, kuinka ovat työssään onnistuneet.

Kuntalaisaloitteita varten on luotu sähköinen kanava kaupungin kotisivuille. Valtuuston kokousten videointi suoraan nettiin on aloitettu vuoden 2016 alkupuolella. Pudasjärvellä on järjestetty vuodesta 2015 alkaen kuntalaisille ns. kyselytunteja, joihin osallistuu virka- ja luottamushenkilöjohtoa. Kyselytuntien aiheina on ollut mm. maahanmuuttoon liittyvät asiat (vastaanottokeskus, kotouttaminen), yksityistiet ja palveluseteli.

Pudasjärven kokoiselle maaseutukaupungille on onni, että alueellamme on hyvin aktiivista yhdistystoimintaa. Patentti- ja rekisterihallituksen tiedon mukaan Pudasjärven alueella toimiikin lähes 250 yhdistystä (joulukuu 2019). Yhdistystoimintaa harjoittavat vapaaehtoiset tekevät heille itselleen ja alueelle tärkeää työtä, joka on kuntalaisia lähellä.

Pudasjärven kylien elämää vilkastuttaa runsas vapaa-ajanasutus, mikä lomasesonkeina kasvattaa kaupungin asukasmäärän lähes kaksinkertaiseksi. Kattava tiestö ja alati nopeutuvat tietoverkot ovat kompensoineet kyliltä kadonneita palveluita ja niiden myötä kesämökkejä muutetaan jatkuvasti ympärivuotiseen käyttöön soveltuviksi.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2017-2021

Pudasjärven kaupungin eri prosessit ja yksiköt johtavat omat tavoitteensa kuntastrategiasta ja konkretisoivat strategiaa toimenpideohjelmilla. Pudasjärven kaupungin perustehtävä on asukkaiden hyvinvoinnin turvaaminen sekä edellytysten luominen ihmisten ja yritysten menestymiselle ja terveelliselle elämälle. Pudasjärven kaupungin tahtotilaa yksilöivät ja täsmentävät keskeisimmät strategiset painopisteet, joihin panostetaan ensisijaisesti tahtotilan saavuttamiseksi.

Strategiset linjaukset pohjautuvat kaupungin arvoperustaan. Arvot eli yhteisesti tärkeät ihanteet, toimintaa ohjaavat periaatteet, kertovat asukkaille, yrityksille, yhteistyökumppaneille ja henkilökunnalle mihin päätöksentekijät ja kaupungin organisaatio on sitoutunut ja mitä pidetään tärkeänä ja arvokkaana. Pudasjärven kaupungin arvot määrittelevät ne keskeiset ja merkitykselliset tekijät, jotka ohjaavat kaikkea päätöksentekoa ja joihin tärkeät linjaukset myös hyvinvointisuunnitelmassa nojautuvat.

Pudasjärven kaupungin arvoiksi on kiteytetty seuraavat:

RAKASTETTAVUUS "Erilaisuudesta voimaa"

Arvostetaan erilaisuutta, joka vahvistaa uudistumiskykyisyyttä. Osoitetaan kunnioitusta ja avarakatseisuutta vieraita kulttuureita ja tapoja kohtaan. Pudasjärvi on edistyksellinen turvapaikka asettua ja kotoutua.

KANNUSTAVUUS "Kyllä se hyövää"

Myönteinen asenneilmasto lisää yritteliäisyyttä sekä motivaatiota kehittyä ja kehittää. Panostaminen kotiseutuun on palkitsevaa ja kannustettavaa.

LUONNONMUKAISUUS "Arvostamme aitoutta"

Kaikessa toteutuksessa huomioidaan aitojen materiaalien ja luonnonmukaisten toimintatapojen hyödyntäminen. Omintakeisuus ja paikallisuus ohjaavat valintapäätöksissä.

ENNUSTETTAVUUS "Luotettavasti kohti kasvua"

Selkeät tavoitteet ja toimenpideohjelmat luovat kaikille toimijoille ennakoivuutta tulevaisuuden toimenpiteitä ja investointeja suunnitelmassa. Turvallinen toimintaympäristö asua ja yrittää.

UUDISTUSMIELISYYS "Uskallamme tavoitella suurta"

Pudasjärvi tunnetaan kehitysmuutosten ja rohkeudesta katsoa riittävän isossa kuvassa eteenpäin. Kyvystä ottaa merkittävää asemaa kansainväliselläkin tasolla sekä hyödyntää uusia keinoja menestyä. Pudasjärvi on ennakkoluuloton "tiennäyttävä".

ASUKAS ON YKKÖNEN

Pudasjärvi on asukkailleen ja yrittäjilleen hyvinvoinnin ja kehityksen mahdollistaja. Avoin ja tasavertainen palveluasenne lisää myönteistä kehitysilmiä sekä uskoa tulevaisuuteen.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Kuntastrategiset painopisteet 2017-2027 on sisällytetty hyvinvointisuunnitelmaan. Hyvinvointisuunnitelman konkreettiset tavoitteet on poimittu kuntastrategiasta, ja niitä on joiltain osin täydennetty.

Voit tutustua strategiaan kokonaisuudessaan alla olevan linkin kautta:

https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/suunnitelmat-ohjelmat/kuntastrategia_2017-2027.PDF

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

- Kuntastrategia 2017-2027 (https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/suunnitelmat-ohjelmat/kuntastrategia_2017-2027.PDF)
- Hallintosääntö 2019 (<https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/saannot-maaraykset/hallintosaaento-2019.pdf>)
- Järjestämissopimus 2015/Pudasjärven kaupunki ja Oulunkaaren kuntayhtymä (<http://www.oulunkaari.org/iinseutu/kokous/2014477-9-3.PDF>)
- Kotouttamisohjelma 2017-2020/Pudasjärven kaupunki (https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/maahanmuuttajat/kotouttamisohjelma_2017-2020.pdf)
- Oulunkaaren kuntayhtymän lastensuojelun suunnitelma (<http://www.oulunkaari.org/iinseutu/kokous/2012360-6-1.PDF>)
- Pudasjärven kaupungin varhaiskasvatusta, esiopetusta ja opetusta koskevat suunnitelmat (<http://www.oulunkaari.org/pudasjarvi/kokous/20192685-7-1.PDF> , <https://www.pudasjarvi.fi/asukkaille/koulunkaynti-ja-opiskelu/perusopetus>)
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus (<https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?6382>)
- Rakennusjärjestys (<https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/saannot-maaraykset/rakennusjarjestys-2017.pdf>)
- Päihdestrategia ja -polku
- Pudasjärven kaupungin liikenneturvallisuus- ja kasvatussuunnitelma
- Pudasjärven kaupungin terveystieteiden ohjelma 2013-2015 (https://www.pudasjarvi.fi/tiedostot/liitteet/suunnitelmat-ohjelmat/terveysliikuntaohjelma_2013-2016.pdf)
- Oulunkaaren seudullinen oppilashuoltotyö (https://www.vaala.fi/wp-content/uploads/2020/01/oulunkaaren_seud.oph-strategia_22.10.14.pdf)

Käynnissä olevat hankkeet:

- Hyvän Olon Keskus (<https://www.pudasjarvi.fi/kaupunki-info/projektit-ja-hankkeet/hyvaen-olon-keskus>)
- LumiAreena (<https://www.pudasjarvi.fi/kaupunki-info/projektit-ja-hankkeet/lumiareena>)
- Löydä kotisi uudelleen Pohjois-Pohjanmaalta (<https://www.pudasjarvi.fi/kaupunki-info/projektit-ja-hankkeet/loeydae-kotisi-uudestaan-pohjois-pohjanmaalta>)
- Nova2 (<http://www.popli.fi/nova2/>)
- SoteNoste (<https://sotenoste.fi/>)
- Syötteen liikennejärjestelyjen kehittäminen (<https://www.pudasjarvi.fi/kaupunki-info/projektit-ja-hankkeet/syoetteen-matkailukeskuksen-liikennejaerjestelyjen-kehittaaminen>)
- Vahvaksi (<https://www.pudasjarvi.fi/kaupunki-info/projektit-ja-hankkeet/vahvaksi>)
- Kyläkisälli (<http://www.popli.fi/kylakisalli-hanke/?x1148167=1541279>)

6 Hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2021

Valtuustokauden 2017 - 2021 hyvinvointisuunnitelman toteuttamisen painopisteet ovat:

- Kaupungin talouden tasapainottaminen
- Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
- Ikäihmisten elämänlaadun turvaaminen
- Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon

Lisäksi ryhdytään kehittämään indikaattoreita, joiden avulla pystytään laajentamaan hyvinvoinnin edistämisen tietopohjaa erityisesti työikäisten ja ikäihmisten osalta.

Alla olevat toimenpiteet ja tavoitteet on tuotu hyvinvointisuunnitelmaan kuntastrategiasta. Niitä on joiltain osin täydennetty sisältämään tarkempia tavoitteita toimintayksiköiden osalta.

VETOVOIMA JA KASVU

Asukasmäärän kasvattaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
10 000	Kaikki strategian toimenpiteet tähtäävät tähän. kaupunginjohtaja		Asukasmäärä

Kaupungin tunnettuuden vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
50 % kasvu	Toteutetaan näkyvyysseurantaa henkilöstöpäällikkö		Näkyvyys mediassa
	Toteutetaan mediatutkimusta kaupunginjohtaja		
	Vapaa-aikapalvelut käyttävät aktiivisesti somekanavia ja tuovat esille vapaa-ajanviettomahdollisuuksia Vapaa-aikapalvelut	Nykyiset resurssit	Näkyvyys mediassa + somekanavien seuraajien määrä

"Kyllä se hyvää" kotiseutuhengen voimistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
85 % kuntalaisista suosittelee	Selvitetään mahdollisuus toteuttaa kysely oman organisaation toimesta. kaupunginjohtaja		Kuntalaiskyselyt, mielipidemittaukset
	Paikalliskulttuurin ja historian tunnetuksi tekeminen: tuodaan esille paikallista osaamista ja persoonallisuuksia. Vapaa-aikapalvelut	Nykyiset resurssit	Kuntalaiskysely

ELINVOIMA JA TYÖLLISYYS

Hirsiklusterin laajentaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Hirsiklusterissa mukana nykyistä suurempi määrä yrityksiä ja tutkimus, tuotekehitys ja koulutus	Tehdään yhteistyötä olemassa olevien yritysten ja OSAO:n kanssa sekä kartoitetaan uusia yrityksiä. kaupunginjohtaja		Toiminnallinen laajuus ja monipuolisuus

Työpaikkojen määrän lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
500 uutta työpaikkaa	Puitesopimuksen hyväksyminen ja toteuttaminen. Elinkeino-ohjelman valmistelu. kaupunginjohtaja		Työpaikkojen lukumäärä

Yrityskannan vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
100 uutta yritystä	Elinkeino-yhtiö aloittaa toiminnan. Yrityskentän monipuolistaminen. Teollisuustonttien valmistelu rakennuskäyttöön. kaupunginjohtaja		Yritysten määrä

Kansainvälistymisestä kasvuvoimaa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Kansainvälisen taustan omaavien kuntalaisten osuus väestöstä merkittävä.	Selvitetään kaupunkilaisten kiinnostusta englanninkieliseen peruskoulutukseen. kaupunginjohtaja		Kansainvälisten toimijoiden ja asukkaiden määrä
	Kotouttamisohjelman jalkauttaminen	Kotouttamispalvelut	
	Kehitetään maahanmuuttajataustaisen asukkaiden ohjautumista vapaa-aikapalveluiden pariin. Vapaa-aikapalvelut	Nykyiset resurssit	
Kansainvälinen ystävyystoiminta	Kansainvälinen ystävyystoiminta eri tahojen kanssa on säännöllistä ja aktiivista. Henkisen kasvun ja kehityksen palvelukokonaisuus hallintotoimi ja sivistystoimi	Nykyiset resurssit	Aktiivinen yhteistyö

Työllisyyspalveluihin satsaaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Työllisyyspalveluiden palvelukokonaisuuden kehittäminen	Työllisyyspalveluiden yksiköiden ja niiden toimintojen yhteensovittaminen ja kehittäminen työllisyyspalvelut	nykyiset resurssit	toteutunut kyllä/ei
Matalan kynnyksen kaiken ikäisten ohjaamo -mallin mukaisen toiminnan kehittäminen	Toiminnan aloittaminen ja kehittäminen hankkeen avulla työllisyyspalvelut	hanke + nykyiset resurssit	toteutunut kyllä/ei
Työllistämistoimenpiteiden kehittäminen eri toimijoiden kanssa	Osallistavan budjetoinnin mallin mukaisen ryhmätyöllistämisen kehittäminen työllisyyspalvelut	nykyiset resurssit	toteutunut kyllä/ei

HYVINVOINTI JA ASUKKAAT (hyvinvointi- ja sivistystoiminta)

Ennaltaehkäisevien lähipalveluiden kehittäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
---------	----------------------------	-----------	-------------------

Hyte-kertoimien kehitys vertailukuntia parempi	Osallistavan budjetoinnin avulla kehitetään elinvoimasopimuksen ja hyvinvointisetelin käyttöönottoa. opetus- ja sivistysjohtaja		Hyte-kertoimen indikaattorit (peruskoulut 10, liikunta 10 ja kuntajohto 9 indikaattoria)
Ravitsemustason ylläpitäminen nykyisellään kaikissa ikäryhmissä julkisella sektorilla	Noudatetaan hankintarenkaan ruokailuohjeistuksia, jotka tulevat reseptikasta, ne ovat valtakunnallisesti hyväksytyjä ja tarkistettuja reseptejä. Osto-ohjeistusten kriteerit ovat ajantasaiset. hankintapäällikkö		
Toiminnan vieminen Hyvän olon keskuksen	Uusien moniammatillisten toimintatapojen kehittäminen. Vapaa-aikapalvelut	Nykyiset resurssit Hyvän olon keskuksen projektityöntekijä	
Helposti saavutettavat ja tasokkaat liikuntapaikat	Kartoitetaan nykyisten liikuntapaikkojen tila ja tehdään sen perusteella suunnitelma liikuntapaikkojen kehittämisestä. Liikuntapalvelut	Vuosittaiset investoinnit ja hankerahoitus	Asiakaspalaute Kuntalaiskysely
	Parannetaan lähikalastusmahdollisuuksia. Liikuntapalvelut Tekninen toimi	Hankerahoitus	
Virtuaalipalvelut ja digiosaaminen	Vapaa-aikapalveluiden tarjoamiin ryhmiin ja tapahtumiin on mahdollista osallistua virtuaalisesti. Vapaa-aikapalvelut	Nykyiset resurssit	Osallistujamäärä

Koulutusmahdollisuuksien lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lukion ilmaisulinjan opiskelijamäärä 9	Ilmailulukio toiminnan vakiinnuttaminen ja uusien mahdollisuuksien selvittäminen. opetus- ja sivistysjohtaja		Koulutuslinjojen määrä

Toisen asteen koulutusmahdollisuuden lisääminen	Kansalaisopisto ja Osao selvittävät yhteistyön mahdollisuuksia. Kansalaisopisto	Nykyiset resurssit	
---	--	--------------------	--

Asukkaiden yhteisöllisyyden lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
5 %	Toimialueet kohdentavat vuoden 2019 budjetista 1 %:n osuuden osallistavaan budjettiin. opetus- ja sivistysjohtaja		Osallistava budjetointi suhteessa koko kunnan budjettiin.

Koettu hyvinvointi (rauhallinen, turvallinen, kehittyvä ja energinen kunta)

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Koettu hyvinvointi paranee 20 %	opetus- ja sivistysjohtaja		Kuntalaiskysely
	Terveellisten ruokailutottumusten korostaminen ja erityisesti aamupalan merkityksen korostaminen hyvän ateriarytmin osana. UKK-instituutin uusi liikuntasuositus esille asiakastyössä. Korostetaan riittävän unen ja kevyen liikkumisen tärkeyttä terveyden edistämässä. liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, terveydenhoitajat, suuhygienistit, opettajat, ohjaajat	Nykyiset resurssit	

ELINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN

Modernit ja ekologiset hirsirakenteiset asuinympäristöt

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
20 %	Kaavoitustarpeen ja rahoitusvaihtoehtojen selvitys. tekninen johtaja		Hirsitalojen osuus uusrakennuskannasta

Asuinympäristön luonnonmukaisuuden lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Valtakunnan tasolla edellä kävijä (tavoite 2027) 2 kaupungin rakennusta varustettu aurinkopaneeleilla (tavoitetila 2018)	Työt aloitetaan vuoden 2017 aikana ja saatetaan loppuun vuoden 2018. tekninen johtaja		Uusiutuvan energian käyttöaste, ympäristökuormitus ja luontoarvot
--	--	--	--

Viihtyisin elinympäristö

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Viihtyisyys paranee	Taajaman ja kylien näkyvyyden ja maisemanhoitosuunnitelmien laatiminen. tekninen johtaja		Kuntalaiskysely
Asuinympäristö houkuttelee fyysiseen aktiivisuuteen	Yhdyskuntasuunnittelussa otetaan huomioon liikkumisen edistäminen (kävely- ja pyörätiet sekä puistot ja liikuntapaikat). Tekninen toimi Liikuntapalvelut	Nykyiset resurssit	Tea-viisari ja Lipas-järjestelmä
	Osallistetaan kuntalaisia ja toimijoita monipuolisilla ja kohderyhmälle sopivilla kuulemistavoilla. Tekninen toimi yhdessä muiden toimijoiden kanssa	Nykyiset resurssit	Asiakaspalaute Kuntalaiskysely

Hirsirakenteisten pientaloalueiden suunnittelu ja kaavoitus sekä tunnettuuden lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Toteutunut vähintään 2 uutta hirsirakenteista pientaloaluetta	Kaavoitustarpeen selvitys. tekninen johtaja		Toteutuneet pientaloalueet

Vapaa-ajantonttitarjonnan ja tunnettuuden lisääminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Tonttitarjonta riittävä. Markkinointi ohjattua ja tavoitteellista.	Siuruajoen kaavoitus laitetaan jatkoselvitykseen. Tonttien ja uusien rakentamismahdollisuuksien markkinointi. tekninen johtaja		Uudet isot rantayleiskaavat ja vanhojen kaavojen päivittäminen ja rakennusjärjestyksen uudet mahdollisuudet

TALOUS JA OMISTAJUUS

Verotuksen kilpailukykyisyys

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Ei ylitetä naapurikuntien tasoa.	Valtuusto hyväksyy: Kiinteistöverot alle naapurikuntien. kaupunginjohtaja		Vertailutieto muista kunnista
	Valtuusto hyväksyy: Tulovero säilyy entisellään. kaupunginjohtaja		Vertailutieto muista kunnista

Toiminnan kehittäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Toteutetaan ulkopuolinen auditointi kerran valtuustokaudessa	Strategian toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen. kaupunginjohtaja		Toiminnan kehittämistä päivitetään jatkuvasti

Konsernitason johtamisen ja omistajaohjauksen vahvistaminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Omistajapolitiikassa selkeä pitkän tähtäimen tahtotila	Omistuksen salkutus vuonna 2018. kaupunginjohtaja		Kaupunki on aktiivinen omistajapolitiikassa
	Konsernin yhtiölle selkeät pitkän tähtäimen omistajapolitiittiset suuntaviivat. Konsernin työskentely vakiintunutta. kaupunginjohtaja		Kaupunki on aktiivinen omistajapolitiikassa

HENKILÖSTÖ JA JOHTAMINEN

Henkilöstön hyvinvoinnin, viihtyvyyden ja työilmapiirin kehittäminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Kuntakentän keskiarvon alapuolella sairaspöissaolat, henkilöstöetuuksien hyödyntämistason nostaminen, hyvinvointikyselyn tulokset myönteisempään suuntaan	Työhyvinvointikyselyiden toteuttaminen ja tuloksiin reagoiminen. koko johtoryhmä		Sairaspöissaolosten määrä, hyvinvointikysely, henkilöstöetuuksien hyödyntämistaste

Palvelulähtöisyyden lisääminen (saada hyvin yhteyttä kaupunginjohtoon, teknisen-, terveys-, sosiaali- ja sivistyspalveluista vastaavaan johtoon)

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit

Palvelulähtöisyys erinomaisella tasolla	Esimiesvalmennuksen toteuttaminen ja henkilöstökoulutuksien järjestäminen johtoryhmä		Kuntalaiskyselyt
Digiosaamisen kehittäminen ja välineistön parantaminen	Henkilöstön digiosaamisen kehittäminen ja välineistön parantaminen koko henkilöstö	Nykyiset resurssit Ulkopuoliset kouluttajat	Tuotettujen laadukkaiden virtuaalipalveluiden määrä
	Toteuttamisohjelman laatiminen ict-strategian pohjalta johtoryhmä		Ohjelma laadittu / ei ole laadittu

Koulutusmahdollisuuksien ja urakehityksen tukeminen

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Noususuunta	Osaamiskartoitus toteutetaan vuosittaisissa kehittämiskeskusteluissa. johtoryhmä		Koulutussuunnitelma / koulutuspäivien määrä

Opetus- ja sivistyspalvelut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Psykologi- ja kuraattoripalveluiden parantaminen	Koulupsykologiviran täyttämisen/ ostopalveluiden lisääminen Kolmas koulukuraattori Vastuutaho Oulunkaaren kuntayhtymä	Koulupsykologi 3 koulukuraattoria	Työtehtävien täyttäminen Kouluterveyskysely Koulunhyvinvointiprofiili.fi Opintokamu
Oppilaiden liikkumisen lisääminen	Liikkuva koulu ja liikkuva opiskelu toiminnan tehostaminen Liikuntapaikkoja lapsille ja nuorille Kerhotoiminnan jatkaminen ja kehittäminen Sivukylien lasten liikuntaharrastusten kehittäminen	Koululiikuntakoordinaattorin nimeäminen Koulun välituntiliikuntavälineiden lisääminen Kerhomääräraha	MOVE-mittaukset Kouluterveyskyselyt TEA-viisari
Kouluruokailun kehittäminen	Kouluruokadiplomin mukainen toiminta kouluilla Ruokalistan päivittäminen yhdessä oppilaiden ruokapalveluiden kanssa	Ruokapalvelun määrärahat Oppilaiden osallisuuden hyödyntäminen	Kouluterveyskysely TEA-mittari

<p>Osallisuuden tunteen lisääminen oppilailla</p>	<p>Lasten- ja nuortenvaltuusto Koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä oppilasedustaja Oppilaskunnat Kerhotoiminta Oppilaiden osallisuuden kehittäminen koulun arjessa</p>	<p>Nuorisopalvelut Kerhokoordinaattori Oppilaskuntien ja tukioppilastoiminnan vastuopettajat Lapset ja nuoret Osallisuusryhmät</p>	<p>Kouluterveyskysely Koulunhyvinvointiprofiili.fi Opintokamu</p>
<p>Lisätään eri ikäisten kuntalaisten kanssakäymistä</p>	<p>Huomioidaan tapahtumissa ja toiminoissa eri ikäiset osallistujat. Tarjotaan toimintaa, joka sopii mahdollisimman laajalle kohderyhmälle. Vapaa-aikapalvelut</p>	<p>Nykyiset resurssit</p>	
<p>Lisätään vapaa-ajanpalveluiden saavutettavuutta</p>	<p>Kehitetään uudenlaisia palvelukonsepteja. Vapaa-aikapalvelut</p>		
	<p>Parannetaan esteettömyyttä vapaa-ajan tiloissa ja ympäristöissä. Vapaa-aikapalvelut</p>		
	<p>Moniammatillisen yhteistyön lisääminen uusien kohderyhmien tavoittamiseksi. Vapaa-aikapalvelut</p>		

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua: 18.02.2021

7 Suunnitelman laatijat

Ennalta ehkäisevän hyvinvointityön merkityksen korostuessa entisestään Pudasjärven kaupunginhallitus on nimennyt 27.3.2018 uuden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän (HYTE-ryhmä), jonka kokoonpanoa on myöhemmin, työryhmän aloitettua tavoitteellinen ja säännöllinen toiminta vuoden 2019 alusta, täsmennetty.

Ryhmän puheenjohtajaksi on valittu kaupunginhallituksen päätöksellä sivistys- ja hyvinvointijohtaja Juha Holappa.

Ryhmän koollekutsujana on toiminut hyvinvointikoordinaattori Auri Haataja, 1.1.-30.6.2020 Hely Forsberg-Moilanen ja 1.9.2020 lähtien hyvinvointipäällikkö Outi Nivakoski.

Kaupungin edustajat ryhmässä:

työllisyyspäällikkö Irina Hallikainen (varajäsenenä kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja Arja Lamminkangas)

erityisluokanopettaja Sari Poropudas

liikunta- ja hyvinvointipalveluidenkoordinaattori Ismo Miettinen, 1/20 lähtien Elina Wachira (varajäsenenä ruokapalvelupäällikkö Heidi Timonen)

kiinteistöpäällikkö Kari Rissanen (varajäsenenä asumisneuvoja Teija Niemelä)

monikulttuurisen työn koordinaattori Sirpa Timonen-Nissi (varajäsenenä henkilöstöpäällikkö Heli Huhtamäki)

kirjastonjohtaja Outi Nivakoski

nuorisotyöntekijä Marita Hankila

varhaiskasvatuksen erityisopettaja Riitta Jaakola

Lakarin koulun rehtori Jussi Kolu

palvelusuunnittelija, hankkeet ja järjestöyhteistyö Sinikka Mosorin

Yhdistysten edustaja, Jongun kyläseuran puheenjohtaja Aimo Lehmikangas

Oulunkaaren kuntayhtymän edustajat:

palveluesimies Tuula Tolkkinen varajäsenenä

palveluohjaaja Pirjo Lauronen

päihdetyöntekijä Minna Lantto (varajäsenenä terveydenhoitaja Johanna Leppänen)

palveluesimies Soili Kortetjärvi, Sirkku Fali (varajäsenenä vastaava hoitaja Jaana Isomursu)

sydänhoitaja Riitta Jaakola (varajäsenenä vs. palveluesimies Paula Ojala)

Hyvinvoinnin asiantuntijatyöryhmä voi halutessaan kutsua ryhmään mukaan muita tarpeellisia asiantuntijoita. Valiokunnat voivat nimetä HYTE-ryhmään tarvittaessa rittäjien, yhdistysten ja seurakunnan edustajat. Aiemmin perustettu laaja Turvallisuus- ja hyvinvointityön johtoryhmä ei kokoonnu enää, vaan turvallisuusasioita käsitellään hyte-työryhmässä niin, että tarvittaessa kutsutaan paikalle ko. alan erityisasiantuntijoita.

8 Suunnitelman hyväksyminen

Laaja hyvinvointikertomus on esitelty hyvinvointivaliokunnalle 17.9.2020, josta se lähetettiin lausuntokierrokselle elinympäristövaliokuntaan (käsitteily 5.10.2020) ja yhteisöllisyysvaliokuntaan (käsitteily 14.10.2020). Valiokunnissa hyvinvointikertomus hyväksyttiin jatkokäsittelyyn kaupungin johtoryhmään (käsitteily 12.1.2021).

Laaja hyvinvointikertomus esiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa 26.1.2021. Keskustelun pohjalta muokattu dokumentti hyväksyttiin kaupunginhallituksen kokouksessa 9.2.2021. Kaupunginvaltuustossa laaja hyvinvointikertomus 2017 - 2021 hyväksyttiin 18.2.2021.

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua: 18.02.2021